МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
Факультет «Дизайн середовища»
Кафедра «Дизайн тканин та одягу»

**Владіслава ШПОРХУН**

# ОБРАЗНО-СТИЛІСТИЧНІ КОДИ ГАРЛЕМСЬКОГО РЕНЕСАНСУ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Магістр»
ОПП «Концептуальний дизайн в індустрії моди»
зі спеціальності 022 Дизайн

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.
_____ Шпорхун В.О.

Науковий керівник: Лагода Оксана Миколаївна,
доктор мистецтвознавства, професор

Харків 2025

# АНОТАЦІЯ

**Шпорхун В.О. «Образно-стилістичні коди гарлемського ренесансу в дизайні одягу початку XXI століття»** – кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Магістр» зі спеціальності 022 Дизайн ОПП «Концептуальний дизайн в індустрії моди».

Роботу присвячено дослідженню образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу та їхньому відображенню у дизайні одягу початку XXI століття. У центрі уваги – виявлення художньо-естетичних принципів, символіки, колористичних та пластичних рішень, що формують ідентичність афроамериканської культури початку XX століття та знаходять нове осмислення у сучасних модних практиках. Робота спрямована на визначення шляхів інтерпретації культурної спадщини гарлемського ренесансу в контексті сучасного дизайнерського мислення, що поєднує історичну пам'ять із тенденціями глобалізованої моди.

**Об'єкт дослідження**: образно-стилістичні коди гарлемського ренесансу як джерело художньо-естетичних рішень у сучасному дизайні одягу.

**Предмет дослідження**: особливості інтерпретації та втілення образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу в художньо-пластичних засобах сучасного дизайну одягу початку XXI століття.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу та їхньої ролі у формуванні візуальної мови сучасного дизайну одягу. У роботі розглядаються художні, культурні та соціальні чинники, що зумовили становлення естетики гарлемського ренесансу як унікального явища афроамериканського мистецтва, а також способи її переосмислення в моді початку XXI століття. Особлива увага приділяється виявленню взаємозв'язку між історичною стилістикою та сучасними дизайнерськими практиками, які інтегрують культурну спадщину у новітні тенденції модної індустрії. За результатами дослідження

сформульовано концепцію проєкту, розроблено й виготовлено експериментальну модель одягу.

***Ключові слова:*** гарлемський ренесанс, образно-стилістичні коди, дизайн одягу, афроамериканська культура, стилізація, інтерпретація, художньо-естетичні принципи, мода початку XXI століття, культурна спадщина.

## ABSTRACT

**Shporkhun V. O. "Figurative and Stylistic Codes of the Harlem Renaissance in Early 21st-Century Fashion Design"** – Master's qualification paper for obtaining the degree of Master of Arts in Design, specialization 022 Design, Educational and Professional Program *"Conceptual Design in the Fashion Industry."*

The paper is devoted to the study of the figurative and stylistic codes of the Harlem Renaissance and their reflection in early 21st-century fashion design. The focus is on identifying the artistic and aesthetic principles, symbolism, coloristic and plastic solutions that shaped the identity of African American culture of the early 20th century and have found new interpretations in contemporary fashion practices. The research aims to determine the ways of interpreting the cultural heritage of the Harlem Renaissance within the context of modern design thinking that combines historical memory with the trends of globalized fashion.

**Object of research:** the figurative and stylistic codes of the Harlem Renaissance as a source of artistic and aesthetic solutions in contemporary fashion design.

**Subject of research:** the features of interpretation and embodiment of the figurative and stylistic codes of the Harlem Renaissance in the artistic and plastic means of early 21st-century fashion design.

The qualification work is devoted to the study of the figurative and stylistic codes of the Harlem Renaissance and their role in shaping the visual language of

modern fashion design. The research examines the artistic, cultural, and social factors that determined the formation of the Harlem Renaissance aesthetics as a unique phenomenon of African American art, as well as the ways it is reinterpreted in early 21st-century fashion. Particular attention is paid to identifying the interconnection between historical stylistics and contemporary design practices that integrate cultural heritage into the latest trends of the fashion industry. Based on the research results, a design concept was formulated and an experimental clothing model was developed and produced.

***Keywords*****:** Harlem Renaissance, figurative and stylistic codes, fashion design, African American culture, stylization, interpretation, artistic and aesthetic principles, early 21st-century fashion, cultural heritage.

# ЗМІСТ

ВСТУП…….. 6
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ТА МИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕКСТ ГАРЛЕМСЬКОГО РЕНЕСАНСУ……... 9
1.1. Виникнення та розвиток гарлемського ренесансу: соціальні та культурні чинники……..... 9
1.2. Художньо-естетичні принципи та символіка гарлемського ренесансу……... 10
Вплив гарлемського ренесансу на масову культуру…….. 15
Висновки до першого розділу……. 18
РОЗДІЛ 2. ОБРАЗНО-СТИЛІСТИЧНІ КОДИ ГАРЛЕМСЬКОГО РЕНЕСАНСУ…… 19
2.1. Візуально-образні маркери стилю Гарлемського ренессансу….. 19
2.2. Ретроспекції гарлемських мотивів у сучасному fashion-дизайні…… 26
2.3. Трансформація образно-стилістичних кодів в сучасних умовах…… 32
Висновки до другого розділу…….. 38
РОЗДІЛ 3. АВТОРСЬКА ПРОЄКТНА ПРОПОЗИЦІЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ……. 39
3.1. Концепція авторського проєкту……... 39
3.2. Мудборд……. 40
3.3. Художньо-графічна розробка моделей колекції……. 43
3.4. Технічна документація та процес виготовлення експериментальної моделі……... 49
Висновки до третього розділу……. 49
ВИСНОВКИ……. 51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 54
ДОДАТКИ……. 58

# ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** Сучасний дизайн одягу дедалі частіше звертається до історико-культурних джерел, осмислюючи їх у контексті глобалізованої модної індустрії. Гарлемський ренесанс, як потужний мистецький і соціокультурний рух початку XX століття, став важливим чинником формування афроамериканської ідентичності та естетики, що вплинули на подальший розвиток світової культури. Звернення до його образно-стилістичних кодів у сучасному дизайні сприяє розширенню меж культурного діалогу, оновленню художньо-пластичних засобів і формуванню нових концептуальних рішень у моді. Дослідження цієї теми є актуальним, оскільки воно поглиблює розуміння взаємозв'язку між культурною спадщиною та сучасними дизайнерськими практиками, відкриває можливості для розвитку інноваційних підходів до створення одягу на перетині мистецтва, історії та соціальної рефлексії.

Створення колекції одягу «Силуети гарлемської ночі», є надзвичайно актуальним у сучасному глобалізованому культурному середовищі, де мультикультуралізм стає ключовою цінністю. Гарлемський ренесанс — це історичний період, що уособлює розквіт афроамериканської культури, поєднання різних етнічних впливів, експресивність та самовираження. Саме тому звернення до цієї теми у моді дозволяє підкреслити важливість міжкультурного діалогу, толерантності та взаємного збагачення культур.

Для цієї роботи було обрано тему, що поєднує мистецтвознавчий і дизайнерський аспекти, оскільки звернення до образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу дає змогу дослідити механізми трансформації культурної спадщини у візуальну мову сучасного дизайну одягу. Такий підхід дозволяє простежити, як історичні художні традиції можуть ставати джерелом натхнення для створення інноваційних форм і концепцій у моді початку XXI століття.

**Мета роботи:** комплексне дослідження образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу та їхнього впливу на формування візуальної мови сучасного дизайну одягу початку XXI століття, включаючи аналіз художньо-естетичних принципів, символіки, колористичних і пластичних рішень, а також розробку концептуальної моделі одягу, що ілюструє можливості переосмислення культурної спадщини в сучасних дизайнерських практиках. Для досягнення заявленої мети необхідно вирішити такі **завдання:**

- проаналізувати історико-культурний контекст виникнення та розвитку гарлемського ренесансу як явища афроамериканського мистецтва;
- виявити основні образно-стилістичні коди гарлемського ренесансу, що формують його художньо-естетичну специфіку;
- дослідити способи трансформації цих кодів у сучасних дизайнерських практиках та модних колекціях початку XXI століття;
- проаналізувати вплив символіки, колористики та пластики гарлемського ренесансу на сучасну візуальну мову одягу;
- розробити концептуальний проект одягу, що ілюструє застосування образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу в сучасному дизайні;
- оцінити практичне значення та можливості інтеграції культурної спадщини гарлемського ренесансу у сучасну моду.

**Об'єкт дослідження:** образно-стилістичні коди гарлемського ренесансу як джерело художньо-естетичних рішень у сучасному дизайні одягу.

**Предмет дослідження:** особливості інтерпретації та втілення образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу в художньо-пластичних засобах сучасного дизайну одягу початку XXI століття.

У роботі застосовано комплекс теоретичних і практичних методів дослідження, зокрема: аналіз наукових і художніх джерел, порівняльний і системний аналіз образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу та їхніх трансформацій у сучасному дизайні одягу, синтез і інтерпретація художньо-пластичних рішень, а також експериментальна методика створення

концептуальної моделі одягу, що ілюструє практичне застосування досліджуваних кодів.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу та визначенні механізмів їхньої трансформації у сучасному дизайні одягу початку XXI століття. Вперше систематизовано художньо-естетичні принципи, символіку, колористичні та пластичні рішення гарлемського ренесансу з огляду на їхнє практичне застосування в сучасних дизайнерських практиках. Робота демонструє можливості інтеграції історико-культурної спадщини у створення концептуальних моделей одягу, що поєднують художню традицію та інноваційні підходи до модного дизайну.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості використання виявлених образно-стилістичних кодів гарлемського ренесансу для розробки сучасних дизайнерських колекцій одягу, створення концептуальних моделей та впровадження інноваційних художньо-пластичних рішень у модній індустрії. Результати дослідження можуть слугувати методичною основою для освітніх програм у сфері дизайну, а також для практиків, що працюють над поєднанням історико-культурної спадщини та сучасних тенденцій моди.

Структура: робота складається з пояснювальної записки, що містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, графічно-експозиційної частини, презентації проєкту і розробки експериментальної моделі одягу.

# РОЗДІЛ 1.
# ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ТА МИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕКСТ ГАРЛЕМСЬКОГО РЕНЕСАНСУ

## 1.1. Виникнення та розвиток гарлемського ренесансу: соціальні та культурні чинники

Гарлемський ренесанс (бл. 1918–1937) представляв собою період інтенсивного розвитку афроамериканської культури, особливо у сфері літератури, музики, театру та образотворчого мистецтва, і вважається найвпливовішим культурно-мистецьким рухом в історії афроамериканської літератури. Учасники руху прагнули створити нове уявлення про афроамериканську ідентичність, звільнене від білих стереотипів, які протягом тривалого часу формували ставлення чорношкірих до їхньої культурної спадщини та соціальних взаємодій. Важливим завданням було також подолання вікторіанських моральних обмежень і буржуазного сорому щодо аспектів життя афроамериканців, що раніше могли сприйматися як підтвердження расистських уявлень.

Гарлемський ренесанс не мав єдиної художньої або ідеологічної школи, його відзначали активні дискусії та різноманітність підходів. Рух сформував основу для подальшого розвитку афроамериканської літератури та суттєво вплинув на світову чорношкіру літературу і культурну свідомість. Хоча культурне відродження виходило за межі району Гарлем у Нью-Йорку, саме там зосередилася найбільша концентрація інтелектуалів, митців і творчих експериментів, що зробило район символічним центром цього культурного феномену.

Гарлемський ренесанс був фазою ширшого руху «New Negro», що сформувався на початку XX століття (Додаток А. рис. 1.1) та в певному сенсі започаткував передумови для руху за громадянські права кінця 1940-х – початку 1950-х років. Соціальні підґрунтя цього руху включали Велику

міграцію афроамериканців із сільських районів у міста та з півдня на північ, різке зростання рівня грамотності, створення національних організацій, присвячених захисту громадянських прав афроамериканців, підвищенню престижу раси та розширенню соціально-економічних можливостей, а також формуванню расової гордості, включаючи пан-африканські ідеї та програми. Чорношкірі емігранти та вигнанці з Карибського басейну й Африки зустрічалися у великих містах, таких як Нью-Йорк і Париж, після Першої світової війни, впливаючи один на одного та сприяючи розвитку ширшого «негритянського ренесансу» (як його тоді називали), надаючи руху важливий міжнародний вимір.

Гарлемський ренесанс вирізняється серед літературних та мистецьких рухів тим, що мав тісний зв'язок із організаціями, що займалися громадянськими правами та соціальними реформами. Важливу роль у розвитку руху відігравали журнали, зокрема The Crisis, що видавався Національною асоціацією сприяння кольоровому населенню (NAACP); Opportunity, виданий Національною міською лігою; та The Messenger, соціалістичний журнал, що згодом був пов'язаний із братством працівників спальних вагонів – чорношкірою профспілкою [2]. Газета Negro World, видана Всесвітньою асоціацією поліпшення становища темношкірих Маркуса Гарві, також мала певний вплив, проте більшість відомих авторів та художників не ідентифікували себе з рухом Гарві «Назад до Африки», навіть якщо вони робили внесок у видання газети.

## 1.2. Художньо-естетичні принципи та символіка гарлемського ренесансу

Ден Моббс у своїй праці дослвджує міжнародну популярність джазу та його зв'язок із повсякденним життям чорношкірих, разом із високою майстерністю його виконавців, спонукали чорношкірих інтелектуалів у інших галузях дедалі частіше звертатися до спеціально «негритянських» естетичних форм як основи для творчих новацій та самовираження. Така

тенденція проявлялася в концертній музиці, хорових програмах, бродвейських мюзиклах, а також у літературі [30]. Мюзикл Еюбі Блейка та Нобла Сісла, який відкрився на Бродвеї в 1921 році, встановив модель, що вплинула на розвиток чорношкірих мюзиклів протягом наступних шістдесяти років. Флоренс Міллз, енергійна танцівниця та феноменальна співачка, здобула величезну популярність серед різних расових груп у США та Європі, перш ніж раптово померти від апендициту у 1927 році. Джозефін Бейкер (Додаток А. рис.1.2.), яка починала як хористка у популярному ревю, стала міжнародною зіркою після відкриття La Revue nègre у 1925 році в Парижі, де вона зрештою оселилася як знаменитість і виконувала різноманітні «екзотичні» ролі, використовуючи гламур «примітивного».

Популярні ревю та вар'єте з участю лише чорношкірих залучали аудиторії по всіх США в містах, що входили до театральної мережі Theatre Owners Booking Association, попередниці так званого Chitlin Circuit. У 1920-х роках шоу, створені чорношкірими продюсерами, регулярно з'являлися на Бродвеї, а багато шоу, організованих білими продюсерами, включали чорношкірі акторські склади. Успіх таких постановок сприяв піднесенню оптимізму в межах Гарлемського ренесансу. Водночас, на тлі погіршення соціально-економічних умов у самому Гарлемі та політичних невдач у дуже консервативну і расистську епоху – саме у 1920-х роках Ку-клукс-клан досягнув піку членства та політичного впливу на Півдні та в Середньому Заході США – деякі чорношкірі лідери сподівалися, що досягнення в мистецтві допоможуть революціонізувати расові відносини та зміцнити самосприйняття афроамериканців як окремого народу [11].

Одним з дослідників цього періоду був Арна Бонтемпс, який у своїй роботі "The Harlem Renaissance Remembered" [1] досліджував історичні та культурні витоки Гарлемського ренесансу, аналізував творчість ключових афроамериканських письменників і поетів, а також вивчав соціальні процеси, що сприяли формуванню цього культурного вибуху. Особливу увагу він приділяв ролі літератури у становленні нової афроамериканської

ідентичності та збереженню пам’яті про митців, які визначили обличчя епохи. У своїй праці автор підкреслює, що Гарлемський ренесанс став “культурним зрушенням, яке сформувало нову літературну свідомість афроамериканців”.

Видавці цікавилися ідеями культурного плюралізму в Америці – у деяких випадках під впливом лівих ідей, у інших — у контексті боротьби за права чорношкірих – і, усвідомлюючи популярність примітивізму, бачили ринок для книг чорношкірих авторів на «негритянські» теми. Їхній інтерес підкріплювали зусилля редакторів афроамериканських журналів, які організовували літературні конкурси та інші заходи для демонстрації таланту чорношкірих письменників. Найчастіше згадуваним подібним заходом був банкет у ліберальному Civic Club (Додаток А. рис. 1.3) у центрі Нью-Йорка, організований Чарльзом С. Джонсоном, редактором Opportunity, у 1924 році.

Художня проза Гарлемського ренесансу вирізняється концентрацією на сучасному житті та культурній нестабільності, тобто своєю модерністю. Письменники ренесансу досліджували різноманітність досвіду чорношкірих, перетинаючи межі класу, кольору шкіри та статі, водночас прямо або опосередковано протестуючи проти античорношкірих упереджень[8].

Драма Гарлемського ренесансу прагнула подолати багаторічний вплив «блекфейс»-мінстрельства на масову уяву, яке створило низку шкідливих стереотипів, що обмежували театральне відображення життя чорношкірих. Критики, драматурги та актори дискутували про функції драматичного мистецтва, його тематику та стиль представлення «чорношкірого досвіду». Чимало п’єс про життя чорношкірих, написаних білими авторами, здобули значний успіх у критиків і на касах із кінця 1910-х до середини 1930-х років, що дало цінний досвід чорношкірим акторам і надихнуло чорношкірих драматургів. Ці п’єси також спонукали деяких чорношкірих драматургів створювати більш автентичні приклади так званих «негритянських п’єс». Нові театральні трупи, сформовані виключно з чорношкірих акторів, виникли у кількох містах.

У цілому драма Гарлемського ренесансу демонструє сталий розвиток драматичної форми, причому фольклорна драма стала успішним засобом осмислення природи та значення досвіду чорношкірих американців, часто з критикою білих інституцій. Водночас чорношкірі актори отримали безпрецедентні можливості (хоча й обмежені расизмом) виступати перед різними аудиторіями – білими, змішаними та виключно чорношкірими. До середини 1930-х років утворилася Гільдія акторів-афроамериканців, і чорношкірі актори здобули вагомі позиції в американському театрі.

Візуальні митці Гарлемського ренесансу, подібно до драматургів, прагнули отримати контроль над зображенням свого народу, протиставляючи себе білим карикатурам та приниженням, одночасно розвиваючи новий репертуар образів. До Першої світової війни чорні живописці та скульптори рідко зверталися до афроамериканських тем. Проте до кінця 1920-х років чорношкірі митці почали формувати стилі, пов’язані з чорними естетичними традиціями Африки або з народним мистецтвом[5]. Мета Варрік Фуллер передбачила цей розвиток своєю скульптурою Ethiopia Awakening (Додаток А. рис.1.4). Здалеку вона нагадує єгипетську поховальну скульптуру та зображує чорну жінку, обгорнуту як мумія від талії вниз. Проте її верхня частина тіла прагне вгору, символізуючи відродження після довгого сну. У 1920-х роках, коли африканське мистецтво стало краще відомим у західних мистецьких колах, західноафриканські культурні зразки набули значного впливу для чорношкірих американських митців.

Мода Гарлемського ренесансу (Додаток Б. рис. 2.1) була унікальним поєднанням африканських і європейських впливів. Це був період великого експериментування. Афроамериканці прагнули висловити свою ідентичність та кинути виклик основним модним тенденціям. Цей період відзначався яскравими кольорами, складними візерунками та увагою до деталей. Жіночий стиль включав сукні-флапери, капелюхи-клош та довгі перлинні намиста. Чоловіки віддавали перевагу добре пошитим костюмам і федорам. Бути елегантно вдягненим - завжди було невід’ємною частиною гарлемської

культури, адже стиль тут означав не просто одяг, а спосіб самовираження та гордості. Однак імена самих дизайнерів, які створювали моду цього району, довгий час залишалися майже невідомими й рідко потрапляли у фільми чи архівні записи.

Мода цього періоду відображала зміну соціальних та культурних поглядів. Афроамериканці прагнули виразити свою індивідуальність і створювати нові стилі, які були одночасно інноваційними та елегантними. Жінки Гарлемського ренесансу також демонстрували відмову від традиційних гендерних ролей. Вони вдягали спідниці коротших фасонів та яскравіші кольори, що відображало їх нововідкриту незалежність і впевненість у собі. Сукні-флапери стали популярними саме в цей час: вони були коротшими та вільнішими, ніж традиційні. Також носили капелюхи-клош, які щільно прилягали до чола та підкреслювали модні короткі стрижки. Довгі перлинні намиста та пір'яні боа були популярними аксесуарами[22].

Чоловіча мода Гарлемського ренесансу відзначалася поверненням до елегантності та витонченості. Чоловіки носили костюми на замовлення з розкішних матеріалів, таких як шовк і вовна, і доповнювали образ федорами та підтяжками. Популярністю користувався також зут-костюм, який складався з довгого піджака та широких штанів, особливо серед молодих афроамериканців.

Період Гарлемського ренесансу відображав культурні та соціальні зміни того часу. Він символізувала відмову від основних модних тенденцій і прагнення висловити афроамериканську ідентичність та гордість. Одяг Гарлемського ренесансу був святом творчості та інновацій афроамериканців і проклав шлях для майбутніх поколінь дизайнерів і модних ікон.

Гарлемський ренесанс був унікальною модною епохою. Він відображав зміну соціальних і культурних установок афроамериканців та формувався під впливом важливих історичних подій, таких як війни або економічні кризи. Гарлемський ренесанс був часом великого експериментування та інновацій.

Афроамериканці прагнули виразити свою ідентичність та кинути виклик основним модним тенденціям.

### 1.3. Вплив гарлемського ренесансу на масову культуру

Гарлемський ренесанс значно вплинув на розвиток візуальних мистецтв та масової культури США і світу. Візуальні митці цього періоду прагнули взяти під контроль образи свого народу, протиставляючи себе стереотипам і карикатурам, створеним білою культурою. До Першої світової війни афроамериканські художники рідко зверталися до тем власної культури, однак до кінця 1920-х років вони почали активно розвивати стиль, пов'язаний з афроамериканськими народними традиціями або африканським мистецтвом [22].

Гарлемський ренесанс також мав великий вплив на масову культуру. Мода, театр, музика та образотворче мистецтво взаємодіяли між собою, створюючи нові культурні коди. Наприклад, мода епохи – сміливі кольори, складні візерунки, експерименти з кроєм та аксесуарами – відображала прагнення афроамериканців виразити власну ідентичність і відкинути традиційні соціальні обмеження. Водночас театральні постановки та джазова музика стали популярними у широких колах, включаючи міжрасові аудиторії, що сприяло поширенню афроамериканської культури в масовій свідомості [4].

Гарлемський ренесанс значно вплинув на роль і статус жінок у афроамериканській спільноті. Жінки отримали нові можливості для самовираження в літературі, музиці, театрі та моді. Вони брали участь у творчих проектах, ставали письменницями, акторками, співачками, художницями та активістками, що дозволяло їм виходити за межі традиційних гендерних ролей. Мода того часу, зокрема популярність коротких суконь, шляп-клош та яскравих аксесуарів, відображала прагнення жінок до незалежності, самостійності та свободи у самовираженні. У літературі та театрі жіночі персонажі набували складнішого, психологічно

глибшого образу, а авторки активно досліджували теми расової та гендерної ідентичності.

Жінки-письменниці, співачки та художниці були невід'ємною складовою Гарлемського ренесансу. Скульпторки Августа Сейвідж та Мета Уоррік Фуллер створювали новаторські роботи, а Сейвідж проводила заняття у Гарлемському громадському арт-центрі, який, за даними Національної галереї мистецтв, «грав ключову роль у наданні афроамериканським художникам постійної підтримки та навчання, що допомагало формувати нове покоління митців після війни». Співачки Маммі Сміт, Бессі Сміт, Гледіс Бентлі та Етель Вотерс виконували блюз у джаз-клубах, а Аліс Данбар-Джонсон організовувала щотижневі салонні зустрічі у Вашингтоні, округ Колумбія, збираючи разом різних культурних і творчих діячів.

У сфері художньої літератури Нелла Ларсон та Зора Ніл Герстон опублікували численні твори, що досліджували такі теми, як колоризм, гендер, сім'я, ідентичність та кохання. Герстон також зібрала афроамериканський фольклор Північної Флориди у книзі Mules and Men (Додаток А. рис. 1.5.), доповнивши його своїми спостереженнями та дослідженнями культури Ямайки та вуду Гаїті [21].

Усі ці жінки висловлювали у своїх творах уявлення про те, що означає бути чорношкірою жінкою, задовго до того, як дослідниця Кімберлі Креншоу у 1989 році ввела термін «перехресна дискримінація» (intersectionality), щоб описати подвійне пригноблення, з яким стикаються чорношкірі жінки через їхню расу та гендер.

Гарвардський історик Генрі Луїс Ґейтс-молодший описував Гарлемський ренесанс як період, який був «не менше веселим, ніж чорношкірим». Справді, багато з провідних діячів мистецтва того часу були квір – серед них Ленгстон Г'юз, Ма Рейні, Каунті Каллен, Ален Лок, Етел Вотерс, Гледіс Бентлі та Річард Брюс Ньюджент. Існували спеціальні місця для зборів, спілкування та розваг, такі як Савой Боллрум і Гамільтон Лодж, де проходили драг-бали; Гамбіс Бук Студіо – літературний салон, де

більшість відвідувачів були геї; а також розкішна квартира Елелії Уокер, де вона влаштовувала квір-фети.

Загалом, епоха все ж залишалася ворожою до квір-людей, тому їм доводилося бути обережними. Як зазначає Смітсонівський інститут, «як і інші квір-люди у США на початку XX століття, вони зазвичай були змушені приховувати свою сексуальність та гендерну ідентичність. Багато провідних діячів того часу, за припущеннями, мали одностатеві стосунки у приватному житті, водночас підтримуючи публічний образ, більш прийнятний для широкої аудиторії». Проте, незважаючи на приховування справжньої особистості, «з сучасної перспективи, творчість цих художників та їхніх колег стала частиною основ сучасного чорного ЛГБТК мистецтва».

Гарлем об’єднав чорношкірих людей із різних сфер – науки, політики, освіти, мистецтва – і надав їм фізичний та інтелектуальний простір для обговорення актуальних проблем. Багато видань епохи Ренесансу, таких як Crisis, Messenger і Opportunity, зосереджували увагу на питаннях, що стосувалися чорношкірих: насильство та лінчування, расові заворушення, шкода дискримінації, труднощі повернення чорних солдатів та інші проблеми. Як пояснює National Geographic: «Замість того щоб поступитися перед невблаганним расизмом того часу, прихильники руху відкрито протестували проти нього. Вони підтримували ідеали освіти та прогресу, спрямовуючи свою енергію на боротьбу за громадянські права через організації на кшталт NAACP, Universal Negro Improvement Association та African Communities League. Ці установи заохочували чорношкірих американців виступати за соціальні зміни та громадянські права…»

Особливе місце займало нічне життя Гарлему: джазові клуби на кшталт Savoy Ballroom і Cotton Club стали не лише осередками музичного новаторства, а й своєрідними подіумами, де народжувалися нові модні тенденції. Саме там стиль, ритм і самовираження поєднувалися в єдину мову свободи, яка змінила обличчя американської культури [9]. Таким чином, Гарлемський ренесанс не лише закріпив нові художні стилі та теми, але й

започаткував ширшу культурну трансформацію, яка вплинула на подальший розвиток американського мистецтва і популярної культури.

**Висновки до першого розділу**

Встановлено, що період Гарлемського ренесансу став ключовим етапом у формуванні модерної афроамериканської ідентичності та значним культурним зрушенням у США першої половини ХХ століття.

Показано, як соціально-історичні передумови – Велика міграція, урбанізаційні процеси та зростання расової самосвідомості, – зумовили появу нового інтелектуального і творчого середовища, яке сприяло активному розвиткові літератури, музики, театру та образотворчого мистецтва в особливому «гарлемському стилі».

Окреслено, як митці Гарлему утверджували ідею культурної автономії й водночас боролися зі стереотипами, пропонуючи альтернативне бачення афроамериканського досвіду. Завдяки цьому, Гарлемський ренесанс не лише збагатив американську культуру, а й визначив подальші напрями розвитку мистецтва, громадянських рухів та міжкультурного діалогу у світовому контексті.

Продемонстровано, що у такому специфічному середовищі формувалася й власна Гарлемська мода, яка, зберігаючи тісні зв’язки з тенденціями загально прийнятої світської моди, мала унікальні стилістично-художні та формотворчі характеристики, що ідентифікували її з Гарлемським ренесансом як локальним стилем в межах американської культури.

# РОЗДІЛ 2.
# ОБРАЗНО-СТИЛІСТИЧНІ КОДИ ГАРЛЕМСЬКОГО РЕНЕСАНСУ

## 2.1 Візуально-образні маркери стилю Гарлемського ренессансу

Мода завжди мала особливе значення для темношкірої спільноти. На підсвідомому рівні прагнення виглядати гідно було не просто питанням естетики – це був акт внутрішнього опору, спосіб заявити про свою людяність і гідність у світі, що століттями намагався це заперечити. Ще в часи рабства зовнішній вигляд став полем боротьби: поневолені люди були змушені носити одяг, який відповідав уявленням їхніх власників про “пристойність”, але не мав нічого спільного з індивідуальністю чи самоповагою.

З утвердженням самостійності та гордості афроамериканців у добу Гарлемського Ренесансу мода перетворилася на потужний інструмент самовираження й культурного протесту. Вбрання стало не лише засобом прикраси, а й політичною заявою. Одяг символізував внутрішню свободу, виклик усталеним соціальним нормам і водночас — відновлення втраченого відчуття власної гідності.

Цей потяг до самовираження був також тісно пов’язаний із економічним піднесенням Гарлему. У період розквіту з’являлося дедалі більше чорних підприємців – кравців, модисток, власників ательє та бутиків (Додаток Б рис. 2.2). Вони не лише обслуговували місцеву еліту, а й формували власну модну індустрію, що стала символом фінансової незалежності й культурного спротиву дискримінації [24].

Гарлем поступово перетворився на центр моди та творчості, де стиль був водночас формою мистецтва й засобом соціального висловлення. У суспільстві, поділеному расовими бар’єрами, мода ставала маркером самоповаги та соціальної мобільності. Саме тоді з’явилися іконічні постаті гарлемської моди – митці, музиканти, актори та світські дами, які своєю

впевненістю, вишуканістю й сміливістю перетворили стиль на справжній прояв культурної гордості.

Серед найвпливовіших модних ікон Гарлемського Ренесансу вирізнялися музиканти, артисти й світські особистості, які диктували тенденції сміливими образами та бездоганним відчуттям стилю. Такі постаті, як Жозефін Бейкер, Біллі Голідей і Ленгстон Г'юз, залишили помітний слід не лише у світі мистецтва, а й у сфері моди, адже їхній зовнішній вигляд став продовженням їхньої творчої індивідуальності.

Жозефін Бейкер, відома своїми виступами в Парижі, стала міжнародним символом чорної краси, жіночої сили та витонченості. Її сценічні образи поєднували екзотичність, театральність і бездоганний смак: розкішні костюми, пір'я, блискітки – усе це перетворювало її на живе уособлення свободи, чарівності та артистизму. Її стиль виходив за межі сцени, стаючи візуальним маніфестом нової епохи – епохи, у якій темношкірі жінки могли нарешті бути видимими, бажаними та шанованими.

Біллі Голідей (Додаток Б. рис.2.3), володарка глибокого, зворушливого голосу, також увійшла в історію як ікона стилю. Її образ — стримані, але елегантні вечірні сукні, квітка в волоссі — став символом ніжності й сили одночасно. У кожній її появі відчувалася поєднаність внутрішнього болю з витонченою гідністю. Вона втілювала дух гарлемських джаз-клубів — нічних свят музики, моди й емансипації.

Серед яскравих постатей Гарлемського Ренесансу Ленгстон Г'юз (Додаток Б. рис. 2.4) вирізнявся не лише силою свого поетичного голосу, а й неповторним почуттям стилю. Його зовнішній образ – продуманий, елегантний, але стриманий – був таким самим виразним, як і його слова. Для Г'юза мода стала продовженням його творчої ідентичності: він одягався з тією ж витонченістю, з якою писав про життя, любов і боротьбу чорної Америки.

У Гарлемі 1920–30-х років він уособлював інтелектуальну елегантність. Часто можна було побачити, як він прогулюється Ленокс-авеню

у бездоганно зшитому костюмі, фетровому капелюсі та краватці, що пасувала до кольору хустинки в кишені. Його стиль поєднував класику з артистичною свободою – ніщо не було випадковим, але все здавалося природним [16].

Його манера вдягатися символізувала новий тип чоловічої впевненості серед темношкірих інтелектуалів. В епоху, коли американське суспільство продовжувало нав'язувати расові обмеження, зовнішній вигляд для Г'юза був актом гідності. Кожен костюм, кожен аксесуар промовляв: я вартую поваги, я маю голос, я є частиною цієї культури. Ці митці – як і багато інших представників гарлемської богеми – довели, що мода може бути формою мистецтва, заявою про ідентичність і способом опору культурному стиранню. Стиль став для них не просто прикрасою, а мовою свободи – засобом говорити про себе, свою історію, свою красу.

Фігури Гарлемського Ренесансу були не лише розважальниками, а творцями нової естетики, яка поєднала культуру, мистецтво й моду. Їхній вплив відчувається й сьогодні – у сучасній моді, музиці, фемінізмі та в уявленні про чорну елегантність, що продовжує надихати покоління.

Епоха Гарлемського Ренесансу (1920–1930-ті роки) стала періодом не лише культурного вибуху, а й формування унікальної естетики, що поєднувала елегантність, самоповагу та протест. Мода, мистецтво й поведінкові коди цього часу сформували нову візуальну мову – мову стилю як інструменту самоідентифікації. У гарлемській культурі одяг перестав бути лише елементом зовнішності – він перетворився на засіб комунікації, заяву про власну гідність, соціальний статус і культурну належність.

Однією з провідних стильових домінант цього періоду була свідома елегантність. Гарлем 1920-х років жив за принципом: "Виглядати гідно – означає бути гідним." Вбрання стало формою протесту проти расових упереджень і колоніальної уяви про чорну тілесність. Афроамериканці, які щойно здобули нову соціальну видимість, використовували моду як щит і зброю водночас. Чоловіки носили зшиті на замовлення костюми, жилети, шовкові краватки й капелюхи – образ інтелектуала, що протистояв

приниженню. Жінки вибудовували власну естетику гідності через вишукані сукні з низькою талією, блискітками, хутром і аксесуарами, натхненними європейським ар-деко. Така мода не була наслідуванням – це було переприсвоєнням розкоші як символу нової чорної впевненості [17].

Друга домінанта стилю – джазова естетика, яка визначала дух часу. Джаз не лише звучав у клубах, а й відчувався у способі вдягатися, рухатися, жити. Ритм музики втілювався у хвилястих лініях тканин, у свободі силуетів, у сміливому поєднанні фактур і кольорів.

Жінки наслідували “flapper style” – коротші спідниці, відкриті плечі, бісер, бахрома, що рухалися у такт танцю. Чоловіки обирали світлі костюми, лаковані туфлі, строкаті краватки – вбрання, яке відбивало легкість і впевненість у собі. Джазова мода Гарлему була не просто наслідуванням американських тенденцій, а їх переосмисленням крізь чорну культурну призму, у якій музика, тіло й одяг зливалися в єдину гармонію самовираження.

Гарлемський Ренесанс вирізнявся театральністю як рисою стилю. Вона проявлялася у сценічних костюмах виконавців, у світському вбранні, у манерах і навіть у позуванні перед камерою. Артисти, як-от Жозефін Бейкер, Флоренс Міллз чи Каб Келлоуей, використовували моду як частину вистави, у якій їхня зовнішність ставала візуальним маніфестом свободи [27].

Яскраві тканини, пір’я, блискітки, шовк і оксамит створювали відчуття розкоші, але ця розкіш не була надмірною – вона символізувала радість самоприйняття після поколінь приниження. У цій театральності проступала естетика самоповагої демонстрації – коли виглядати розкішно означало ствердити своє право на існування в культурному просторі Америки.

Гарлемський Ренесанс також змінив уявлення про гендерну ідентичність у моді. Жінки почали носити короткі зачіски, вільні силуети, відкриті плечі – вони переосмислювали фемінність як силу, а не як покору. Образ “нової чорної жінки” – освіченої, творчої, незалежної – формувався саме в цей час. Чоловіки, навпаки, надавали перевагу стриманій, але

бездоганно продуманій зовнішності, що поєднувала джентльменську класику з артистичним шармом. Такий стиль утілював не лише впевненість, а й нову інтелектуальну мужність, яка стала невід'ємною частиною образу гарлемського митця.

Ще одна ключова стильова домінанта – поєднання африканських візуальних кодів із західними модними формами. У декорі, аксесуарах, візерунках одягу почали з'являтися мотиви, натхненні африканською символікою – геометричні орнаменти, насичені кольори, масивні прикраси. Це не було поверненням у минуле, а радше відновленням коренів через сучасну форму. Модна культура Гарлему таким чином ставала не копіюванням європейської елегантності, а її трансформацією через призму чорної естетики.

З появою фотографії та кіно мода стала також інструментом візуального самоствердження. Гарлемські жителі свідомо позували перед об'єктивом, демонструючи не лише свій стиль, а й гідність, витонченість і впевненість. Портрети того часу – це не просто зображення, а візуальні маніфести нової чорної ідентичності, що прагнула бути побаченою на власних умовах. Епоха Гарлемського Ренесансу була часом, коли мода перестала бути лише зовнішньою оболонкою, а перетворилася на активний спосіб самовираження, тісно пов'язаний із музикою, танцем і загальним ритмом міського життя. Однією з ключових рис стилю цього часу була експресивність силуетів і руху, яка відображала свободу, енергію та творчий дух чорної громади. Для жінок цього періоду характерні вільні, текучі форми суконь із легкої тканини, бахромою або бісером, які підкреслювали кожен рух тіла під час танцю джазу чи свінгу. Кожна спідниця, кожна драпіровка ставала продовженням музики, візуально перетворюючи рух на ритмічний, майже хореографічний елемент образу. Така мода дозволяла жінкам демонструвати не лише стиль, а й внутрішню свободу, відчуття радості та впевненості.

Чоловіки також включали рух у свій стиль, хоч і більш стримано, через легкість тканин, розкрій костюмів і довжину жакетів, що давали змогу комфортно пересуватися в клубах і на вулицях Гарлему. Силуети чоловічого одягу поєднували класичну строгість із динамікою життя міста: широкі плечі, вузька талія, подовжені жакети та штани з легкою драпіровкою створювали ефект впевненості в русі, підкреслюючи інтелектуальну і соціальну позицію власника.

Експресивність силуетів була тісно пов’язана з театральністю та музичною культурою: одяг не просто висвітлював індивідуальність, а візуально «танцював» разом із власником, реагуючи на ритм джазу чи енергію вечірки. Костюми артистів сцени, такі як Жозефін Бейкер чи Флоренс Міллс, ілюстрували цей принцип у найяскравішому вигляді: пір’я, бахрома, шовк і блискітки несли не декоративне навантаження, а підкреслювали ритм руху, створюючи ефект живої скульптури на сцені.

У моді Гарлемського Ренесансу колір був не просто декоративним елементом – він виконував важливу символічну функцію, стаючи засобом самовираження, культурної ідентичності та соціального позиціювання. Яскраві, насичені відтінки часто підкреслювали впевненість у собі, радість життя та гордість за власне походження. Червоний, наприклад, символізував пристрасть, енергію та сміливість; його часто використовували у вечірніх сукнях або аксесуарах, щоб привернути увагу та підкреслити рішучість і харизму. Золоті та бронзові відтінки асоціювалися з розкішшю та престижем, демонструючи економічну стабільність і соціальний успіх, а також слугували символом культурної гідності в умовах расової сегрегації.

Чорний колір, який традиційно вважався стриманим або траурним, у гарлемській моді набував нового значення: він ставав знаком елегантності, сили та інтелектуальної впевненості. Білий і кремові відтінки, навпаки, використовувалися для створення контрасту, візуальної легкості та підкреслення витонченості силуетів, особливо в літніх костюмах і сукнях із легких тканин. Яскраві пастельні кольори та сміливі поєднання відображали

джазовий ритм міста, театральність виступів та експресивність повсякденного життя.

Кольори також мали соціальний і культурний підтекст. Афроамериканські дизайнери і модниці часто включали у вбрання відтінки, натхненні африканським мистецтвом і традиційними орнаментами, що ставало способом відновлення ідентичності та демонстрації культурних коренів. У поєднанні з тканинами та силуетами кольори створювали візуальні «мантри» гарлемської естетики, передавали емоції, характер і статус людини, роблячи одяг не лише стилістичним, а й символічним посланням про свободу, гордість та творчість.

Фактурність матеріалів у Гарлемському Ренесансі була одним із ключових елементів модної мови, що допомагала створювати багатопланові образи та підкреслювала індивідуальність носія. Одяг цього періоду не обмежувався кольором чи силуетом – важливу роль відігравали текстури тканин, їхня здатність відображати світло, рух і навіть соціальний статус. Легкі шовки та атласні тканини підкреслювали текучість силуетів і ритміку руху, особливо під час танців у джазових клубах. Вони створювали ефект «живої тканини», яка реагувала на рухи тіла, роблячи кожен жест і крок частиною візуальної композиції.

Щільні та структуровані матеріали, такі як твід, оксамит, вовна та фетр, надавали образам чоловіків і жінок стабільності та солідності. Вони відображали серйозність, впевненість і соціальний статус, створюючи контраст із легкістю літніх шовкових суконь або вечірніх блискучих костюмів. Блискучі тканини з пайєтками, люрексом або металізованими нитками часто використовувалися для сценічних образів, підкреслюючи театральність, динаміку руху та ефектність виходу на сцену.

Не менше значення мала груба фактура хутра, бахроми та перлів, які додавали одягу об’єму та візуальної насиченості. Хутро, окрім декоративної функції, символізувало розкіш і успіх, а бахрома або мереживо створювали ритмічний ефект, який підкреслював джазову естетику танцю. Таким чином,

фактурність матеріалів стала своєрідним інструментом для передачі емоцій, ритму та статусу, роблячи гарлемську моду багатовимірною та експресивною. У сукупності з кольором, силуетом та аксесуарами текстури тканин формували унікальну естетику Гарлемського Ренесансу, де одяг не просто прикрашав тіло, а ставав носієм символів, руху і культурної самобутності. Матеріали говорили про багатство внутрішнього світу, прагнення до самовираження і свободи, підкреслюючи, що гарлемська мода була не лише зовнішньою естетикою, а й активним учасником культурної комунікації.

Таким чином, стильові домінанти Гарлемського Ренесансу – елегантність, джазова експресія, театральність, емансипація та культурний синтез – створили нову естетику самоповаги й свободи. Мода стала не лише дзеркалом суспільних змін, а й активним чинником у боротьбі за культурну видимість. Через костюми, зачіски, кольори й силуети чорна Америка 1920-х не просто вдягалася – вона створювала нову візуальну мову, якою говорила про свободу, красу й власну гідність.

## 2.2. Ретроспекції гарлемських мотивів у сучасному fashion-дизайні

Естетика Гарлемського Ренесансу, що сформувалася у 1920–1930-х роках як унікальне поєднання мистецтва, стилю й самосвідомості, не залишилася в межах своєї епохи. Вона продовжує надихати сучасних дизайнерів, які переосмислюють її образність через призму нової модної чутливості, технологій і культурних діалогів. Гарлемські мотиви повертаються у сучасному fashion-дизайні як ретроспекція – тобто творче переосмислення минулого, що не лише цитує історичні стилі, а й виявляє їхню актуальність у контексті сучасних ідентичностей і соціальних тем [33].

Найпомітніше цей вплив проявляється у зверненні до гарлемського уявлення про елегантність і гідність як форму культурного опору. Для дизайнерів XXI століття гарлемський стиль – це не просто візуальна естетика

джазової епохи, а символ свободи, самопрезентації й гордості за свою спадщину. У сучасних колекціях часто відтворюються такі знакові риси гарлемської моди, як широкі силуети костюмів, розкішні тканини, виразна гра фактур, тюрбани, хутра, пір'я, бахрома, масивні прикраси – усе те, що у 1920-х стало знаком гламурної емансипації чорної культури.

Колекція Jean-Paul Gaultier осінь/зима 1997 року (Додаток В. рис. 3.1) [34] під назвою "Black Chic" (у перекладі – «Чорний шик») стала однією з найяскравіших і найвпливовіших у творчості дизайнера, адже саме вона була натхненна культурною естетикою Гарлемського Ренесансу та афроамериканською джазовою епохою 1920-1930-х років. У цій колекції Готьє створив візуальний діалог між паризькою модою високого класу й гарлемським відчуттям стилю, ритму та гідності. Модні критики назвали цю колекцію справжнім гімном чорній красі, культурі та впевненості, а сам дизайнер визначав її як «пошану до Африки, Гарлему та багатства чорної популярної культури».

Колекція "Black Chic" поєднувала європейську елегантність і афроамериканську виразність, створюючи нову модну мову, у якій сила і жіночність, розкіш і самоповага злилися в єдину гармонію. Готьє запросив на подіум переважно темношкірих моделей, що вже саме по собі стало символічним жестом – визнанням краси, яка довгий час залишалася поза межами європейських модних канонів. Образи моделей відтворювали енергію гарлемських клубів 1930-х, де джаз, танець і стиль були не лише розвагою, а формою самовираження і спротиву.

Особливу увагу дизайнер приділив фактурі матеріалів і кольоровій символіці, використовуючи багаті відтінки винного, теракотового, мідного, насичено-червоного та шоколадного кольорів, що нагадували про глибину і теплоту чорної шкіри. Тканини – шовк, атлас, оксамит, парча – створювали ефект світла і руху, немов повторюючи ритміку джазової музики. У колекції поєднувалися класичні чоловічі костюми, пальта з широкими плечима та вузькими таліями, капелюхи-федори, розкішні хутра й масивні прикраси –

усе це створювало образ упевненої у собі людини, що поєднує витонченість і силу.

Натхненням для дизайнера став образ африканської жінки, що живе у сучасному мегаполісі – Парижі чи Нью-Йорку, – одягненої у європейському стилі, але збереженої автентичності у деталях: тюрбани, великі сережки, намиста, етнічні мотиви в орнаментах. У цих образах Готьє прагнув показати не просто зовнішню красу, а глибоку культурну гідність – ідею жінки, яка поєднує у собі дві ідентичності: традиційну й модерну, африканську й західну.

Колекція “Black Chic” стала не лише модною подією, а й культурною заявою, адже вона відкрила новий спосіб говорити про етнічність у контексті високої моди. Готьє вивів афроамериканську естетику – ритм, колір, тілесність, динаміку руху – на подіум, зробивши її частиною глобального модного дискурсу. У цьому проєкті він не просто запозичував візуальні мотиви Гарлему, а переосмислював їх через призму європейського авангарду, створюючи міжкультурний синтез, де джазова свобода й паризька витонченість співіснують у єдиному художньому просторі.

Колекція Louis Vuitton осінь/зима 2022 (Додаток В. рис. 3.2) [36] “Louis Dreamhouse”, створена під креативним керівництвом Вірджила Абло, стала однією з найзнаковіших у сучасній моді та водночас його останньою роботою для Дому Louis Vuitton. Ця колекція, представлена під назвою “Louis Dreamhouse”, була глибоко натхненна ідеями Гарлемського ренесансу – культурного та мистецького руху 1920–1930-х років, який розквітнув у Гарлемі, Нью-Йорк, і став символом пробудження афроамериканської самосвідомості, інтелектуальної сили та творчої свободи.

Вірджил Абло, як дизайнер і мислитель, побачив у Гарлемському ренесансі не лише історичний період, а й культурну паралель із сучасністю – часом, коли чорна культура знову формує глобальні естетичні стандарти. У колекції він поєднав класичну елегантність тієї епохи з динамікою сучасного вуличного стилю. Моделі виходили на подіум у витончених костюмах,

довгих пальтах, розкішних капелюхах і сорочках із жабо, нагадуючи джентльменів зі старих фотографій Гарлему, але водночас – у яскравих кольорах, із неочікуваними кроями, спортивними деталями та символічними аксесуарами.

Колекція “Louis Dreamhouse” була сповнена контрастів: класика переплiталася з футуризмом, традиційні тканини – з технічними матеріалами, а стримані відтінки – з вибухом кольору. Усе це створювало образ світу, де минуле й сучасність взаємодіють як у сні, перетворюючись на мрію про рівність, самовираження і красу в усіх її формах.

Окрім модного аспекту, показ мав глибокий символічний підтекст. Це була прощальна ода Вірджила Абло, який помер за кілька місяців до прем’єри колекції. Кожен образ, кожен музичний акцент і кожна деталь сценографії сприймалися як частина його філософії – зруйнувати бар’єри між високою модою і вулицею, між минулим і майбутнім, між мрією та реальністю. Колекція стала не лише вшануванням Гарлемського ренесансу, а й продовженням його духу в новому контексті – через лінзи сучасного Louis Vuitton, який Абло зробив синонімом культурного діалогу та творчої свободи.

Колекція Ralph Lauren “Jazz Age Glamour” осінь/зима 2019 (Додаток В. рис. 3.3) [37] є однією з найвиразніших сучасних інтерпретацій естетики міжвоєнного періоду, зокрема епохи Гарлемського Ренесансу – культурного відродження афроамериканського мистецтва, музики, літератури й моди 1920–1930-х років. Показ, що відбувся у рамках New York Fashion Week, став не просто демонстрацією одягу, а ретельно продуманою театральною постановкою, у якій модний подіум перетворився на живий джаз-клуб. Ralph Lauren створив простір, що поєднував світло кришталевих люстр, дзеркальні поверхні, золотисте освітлення та звуки саксофону, аби занурити глядачів у атмосферу нічного Гарлему. Цей прийом перетворив показ на своєрідну реконструкцію культурного міфу – повернення до «золотої доби» американської елегантності, гедонізму й свободи самовираження.

Сценографія шоу мала символічне значення: моделі не йшли традиційним подіумом, а рухалися поміж столиків глядачів, як гості елітарного клубу, що створювало ефект присутності та стирання межі між артистом і публікою. Такий просторовий жест можна трактувати як метафору демократизації моди, де показ стає інтерактивним актом культурного досвіду. Ця атмосфера відсилає до легендарного Cotton Club – місця, де у 1920-х роках народжувалася джазова культура і формувався особливий стиль афроамериканської еліти.

Сам одяг у колекції “Jazz Age Glamour” побудований на поєднанні класичного ар-деко і сучасної мінімалістичної розкоші. Ralph Lauren переосмислює естетику «flapper style», властиву 1920-м, через призму сьогодення: подовжені силуети, глибокі декольте, відкриті спини, приталені лінії, делікатні драпіровки й акцент на плечах і талії – усе це створює образ жінки впевненої, незалежної та витонченої. Використані матеріали – оксамит, сатин, шовк, металічне ламе, кристали Swarovski – підкреслюють блиск нічного клубного життя, гру світла і тіней, а також нагадують про сценічну естетику джазових виступів. Кольорова гама колекції складається з чорного, золотого, срібного, шампанського і глибокого бордо – кольорів, які не лише відтворюють дух ар-деко, а й асоціюються з розкішшю, нічним містом і меланхолійною ностальгією за минулим.

Важливим концептуальним елементом колекції є гендерна символіка. Lauren поєднує традиційно чоловічі елементи – строгі смокінги, сорочки, жилети – із жіночими акцентами, такими як прозорі тканини, глибокі вирізи та мерехтливі прикраси. Таким чином дизайнер втілює образ «нової жінки 1920-х», для якої мода стає засобом соціальної емансипації. Жінка Ralph Lauren у цій колекції – це водночас героїня джазової сцени, світська дива і символ культурного пробудження, що перегукується з постатями Josephine Baker чи Zora Neale Hurston, які втілювали ідею незалежної та творчої жіночності Гарлемського Ренесансу.

Музика у показі виконувала не лише декоративну, а й наративну функцію. Живе звучання джазового оркестру створювало часову рамку, в якій минуле й сучасність співіснували. Це поєднання чорного музичного коріння та європейської буржуазної культури формувало унікальну атмосферу американського модерну, що і стало естетичною основою для бренду Ralph Lauren. Показ можна розглядати як естетичну реконструкцію міжкультурного симбіозу, де музика, простір і мода утворюють єдиний художній текст.

Окремої уваги заслуговує концепт “вічного повернення”, який пронизує творчість Ralph Lauren. Дизайнер не просто цитує минуле – він використовує його як інструмент формування сучасної ідентичності. У “Jazz Age Glamour” 1920-ті постають не як музейна стилізація, а як живий культурний архетип, який продовжує впливати на сприйняття краси, класу і свободи. Таким чином Lauren демонструє, що історичне минуле може бути не лише об’єктом ностальгії, а й актуальним джерелом натхнення для осмислення сучасності. Гарлемський стиль у сучасному fashion-дизайні не сприймається лише як ретро-естетика; це радше культурна пам'ять, що живе у формах сучасності. Він апелює до ідеї спільноти, гідності, радості життя та емансипації. Кожне повернення до гарлемських мотивів – це не ностальгія, а переосмислення цінностей, що залишаються актуальними й сьогодні: прагнення самовираження, єдності, творчої свободи та впевненості у власній красі. Таким чином, ретроспекції гарлемських мотивів у сучасній моді демонструють, що Гарлемський Ренесанс був не лише історичним явищем, а вічним джерелом натхнення, здатним щоразу відроджуватися у нових культурних контекстах. Його образно-стилістичний код – ритмічний, виразний, емоційно насичений – продовжує жити у сучасних колекціях, нагадуючи, що мода може бути не лише формою естетики, а й формою пам’яті, гідності й свободи.

## 2.3. Трансформація образно-стилістичних кодів в сучасних умовах

Естетичний феномен Гарлемського Ренесансу, що сформувався у 1920–1930-х роках у США, став не лише культурним рухом, а й своєрідною візуальною мовою самовираження афроамериканської ідентичності. Його стилістичні коди – джазова екзальтованість, гламур ар-деко, поєднання етнічного і європейського, театралізованість, декоративність – заклали основу для подальшого розвитку моди XX-XXI століття. Сучасні дизайнери, звертаючись до спадщини Гарлему, не просто відтворюють зовнішні атрибути стилю, а переосмислюють його як систему символів, у якій мода стає інструментом культурного діалогу та самовизначення.

У сучасній моді коди гарлмеського стилю зазнали глибокої трансформації. Якщо для 1920-х вони слугували знаком приналежності до нової культурної еліти, то для дизайнерів XXI століття – це мова пам’яті, ностальгійний символ минулої боротьби, перетворений на елемент стилю. Так, у колекціях Pyer Moss, Brother Vellies, Therez Fleetwood чи Gucci x Dapper Dan спостерігається повернення до візуальних цитат 1920–30-х: довгі лінії силуету, артдеко-орнаментика, джазові аксесуари, металізовані тканини. Проте ці елементи вже не є лише декоративними – вони наповнені ідейним змістом, що підкреслює неперервність афроамериканського культурного наративу.

Водночас, трансформація гарлемських кодів у сучасній моді виявляється і в зміні семантики жіночого образу. Якщо в епоху Гарлемського Ренесансу жінка була символом сцени – співачкою, танцівницею, уособленням гламурної екзотики (як, наприклад, Джозефін Бейкер), то сьогодні дизайнерські інтерпретації наділяють її образом суб’єктності, інтелекту й сили. Через крій, тканину, аксесуар або кольорову палітру відбувається ревізія фемінності, де гламур поєднується із самоповагою та усвідомленням власного голосу. Цей процес можна трактувати як переосмислення міфу Гарлему з позицій постколоніального та феміністичного дискурсу [7].

Особливе місце у трансформації образно-стилістичних кодів посідає переосмислення ар-деко як універсальної візуальної мови елегантності. Якщо для художників і дизайнерів 1920-х ар-деко був символом індустріальної модерності та гедонізму, то сьогодні він використовується як інструмент архівного цитування. У руках сучасних дизайнерів геометричні орнаменти, блискучі фактури й архітектоніка крою перетворюються на носії культурної пам'яті, що відсилають до витоків джазової доби, але водночас зчитуються як символ сучасної розкоші. Так, у колекції Ralph Lauren "Jazz Age Glamour" (2019) ар-деко відроджується у формі мінімалістичної естетики: чисті лінії, монохромні рішення, приглушене світло створюють не ретро-цитату, а нову сцену пам'яті.

Ще одним аспектом трансформації є перехід від елітарного до масового. Елементи, що колись символізували високий соціальний статус, сьогодні інтерпретуються через streetwear, візуальний активізм і масову культуру. Dapper Dan, який виріс у самому Гарлемі, став уособленням цього процесу: він узяв люксові коди і переніс їх у простір вулиці, створивши нову мову модної ідентичності. Таким чином відбувається реверс символічної ієрархії, коли маргіналізовані культурні коди стають ядром глобального стилю. У результаті сучасна мода не просто запозичує елементи Гарлемського Ренесансу, а створює мультидискурсивну платформу, у якій візуальні знаки минулого співіснують із політичними, соціальними й гендерними контекстами теперішнього. Образи, народжені на перетині джазової сцени, афроамериканської гідності та європейського декадансу, сьогодні набувають нових форм через цифрову моду, покази-перформанси та етичний дизайн. Вони більше не є лише естетичними цитатами – це знаки колективної пам'яті, що утверджують роль моди як носія історичного досвіду і культурного опору.

Гарлемський Ренесанс як культурно-естетичний феномен 1920–1930-х років став основою для формування унікальної системи візуальних кодів, які згодом трансформувалися у знакові елементи як вуличної моди, так і високої

моди (high fashion). Ці коди, народжені на перетині джазової культури, соціального протесту й мистецької самопрезентації, виявилися настільки гнучкими, що зберегли свою актуальність у XXI столітті, набувши нових форм у контексті глобальної модної індустрії.

Перш за все, варто зазначити, що візуальна мова Гарлему була заснована на поєднанні розкоші та бунту, традиції та інновації. Для мешканців Гарлему мода виступала не лише засобом естетичного самовираження, а й формою соціальної мобільності: одяг ставав заявою про гідність і статус, навіть у межах суспільства, що обмежувало права темношкілих громадян. Смокінги, тростини, фетрові капелюхи, блискучі сукні, хутра та прикраси з паєток у 1920-х роках символізували не просто стиль, а внутрішню свободу і право бути видимим. Саме ця філософія самоповаги через зовнішню досконалість лягла в основу того, що сьогодні називають «гарлемським кодом стилю».

У вуличній моді ці коди трансформувалися через кілька поколінь. У 1980–1990-х роках гарлемська естетика відродилася в образах дизайнерів, музикантів і стилістів, серед яких найвідомішим є Dapper Dan – культова постать модної сцени Гарлему. Він узяв люксові символи європейських брендів (Gucci, Louis Vuitton, Fendi) і переніс їх у простір streetwear, створюючи нову мову міської гідності, що поєднувала логоманію з вуличною культурою. Його ательє на 125-й вулиці стало місцем, де «висока» мода була переосмислена як інструмент культурного опору. Таким чином, Dapper Dan не лише перетворив гарлемські коди на стиль вулиці, але й зробив із них символ боротьби за видимість і визнання чорної моди як рівноправної частини глобального дискурсу.

Відтоді гарлемські стилістичні елементи – блиск, орнаментика, відчуття театральності, іронічне поєднання люксу та простоти – стали невід’ємною частиною вуличної естетики. Вони присутні у колекціях Virgil Abloh для Louis Vuitton Men, у streetwear-проєктах Supreme та Off-White, у візуальних образах A$AP Rocky, Beyoncé та Rihanna (Додаток В. рис.3.4).

Цей напрямок часто називають "luxury streetwear" – він поєднує в собі дух вулиці, афроамериканську спадщину і символіку соціального успіху, яка сягає корінням у часи Гарлемського Ренесансу [32].

На рівні high fashion гарлемські коди отримали іншу, більш театральну та концептуальну форму. Такі дизайнери, як Ralph Lauren, Kerby Jean-Raymond (Pyer Moss), Aurora James (Brother Vellies), Sergio Hudson, та навіть європейські бренди – Prada, Gucci, Versace – звертаються до теми джазової доби, ар-деко і чорного гламура як джерела натхнення. Ralph Lauren у колекції “Jazz Age Glamour” (FW 2019) реконструює атмосферу гарлемських клубів, перетворюючи показ на перформанс пам’яті, де поєднуються ар-деко, вечірній блиск і сучасна мінімалістична елегантність. У той час як Pyer Moss осмислює Гарлем як символ культурного опору, відтворюючи на подіумі історії про чорну креативність, духовність і стійкість.

У сучасній високій моді гарлемські коди функціонують не стільки як естетичні цитати, скільки як культурні архетипи, що відображають боротьбу за автентичність, визнання і право на власний стиль. Так, використання яскравих кольорів, багатошарових фактур, блиску, музичних мотивів і образів «нічного міста» у high fashion не лише створює візуальний ефект, а й вбудовує в моду соціальну пам’ять. Гарлемський гламур у руках сучасних дизайнерів стає кодом культурного самоствердження – способом нагадати про витоки американської модної естетики, у якій афроамериканська культура відіграла ключову, хоча довгий час недооцінену роль [17].

Цікаво, що сьогодні відбувається зворотна циркуляція впливів: якщо раніше вулиця наслідувала подіум, то тепер саме streetwear формує тренди високої моди. Гарлемський дух – у його поєднанні розкоші й незалежності – стає спільним знаменником для обох вимірів. Його коди – від широких плечей і бархатних піджаків до масивних золотих прикрас і графічних принтів – переходять з вулиці на подіум і назад, формуючи гібридну мову, у якій high fashion і street culture співіснують як рівноправні джерела стилю.

Постать Грейс Джонс (Додаток В. рис. 3.5) – одна з найяскравіших і найвпливовіших у культурному ландшафті другої половини XX століття – уособлює трансформацію гарлемських образно-стилістичних кодів у добу постмодерну. Її стиль не можна звести до звичайної епатажності чи еклектики: він є глибоко концептуальним, адже спирається на ті самі принципи, що визначали естетику Гарлемського Ренесансу – самовираження як форма свободи, поєднання високої культури й вуличної енергії, руйнування расових і гендерних стереотипів через візуальну силу образу. Як і діячі Гарлемського Ренесансу 1920–1930-х, Грейс Джонс перетворила сцену на простір естетичного опору. Її образ поєднує джазову театральність, клубну еротику, ар-деко-геометризм і енергію андеграунду – ті ж структурні принципи, що свого часу визначали гарлемський стиль. Якщо Джозефін Бейкер була символом тілесної свободи у міжвоєнній Європі, то Грейс Джонс стала символом постколоніальної тілесності у глобальній поп-культурі 1980-х. Її сценічна присутність, стилізація костюмів і пластика тіла продовжують естетику чорного авангардизму, започаткованого у Гарлемі, але переведено її у мову синтетичної, цифрової доби.

Візуальний стиль Джонс розвивався у тісній співпраці з художниками та дизайнерами, які переосмислювали модерністичні коди 1920-х – зокрема, з художником Жаном-Поль Ґудом, який створив її впізнаваний «архітектонічний» образ. Геометричність її силуетів, пластика, наголошена андрогінність і мінімалістичні костюми від Issey Miyake, Thierry Mugler чи Azzedine Alaïa утворюють візуальну паралель із естетикою ар-деко, що була основою гарлемського візуального коду. Цей зв’язок не є прямим цитуванням, а радше естетичною спадковістю – через форму, матеріал і жест. Як і гарлемські митці, Джонс використовує тіло як архітектуру, а моду – як мову влади, еротизму і незалежності.

Її стиль, насичений металевими фактурами, блиском, монохромністю, екстравагантними головними уборами й масками, відтворює дух нічного Гарлему – простору свободи, музики та експерименту. Це своєрідна

постмодерна реконструкція джазового гламура, у якій старі символи розкоші та клубного шику переосмислюються через технологічну холодність 1980-х. Джонс, подібно до джазових артистів Гарлему, створює не лише образ, а виконує його, розчиняючи межу між тілом, мистецтвом і костюмом.

Важливо, що у своїй творчості Грейс Джонс актуалізує ідею гендерної трансгресії, властиву ще гарлемському культурному авангарду. У 1920–30-х роках саме Гарлем був місцем, де народжувались перші відкриті прояви гендерної гнучкості й небінарності у мистецтві. У цьому сенсі Джонс – спадкоємиця гарлемської сміливості, яка використовує візуальну ексцентричність як зброю проти нормативності. Її андрогінний імідж, коротка зачіска, різкі лінії обличчя й маскулінна енергетика не лише порушують уявлення про жіночність, а й утверджують новий тип естетичної суб'єктності – поза расовими, гендерними і культурними межами.

У контексті впливу Гарлему на сучасну моду Джонс можна розглядати як медіатора між вуличною та високою культурою. Вона так само вільно почувається у клубній сцені Нью-Йорка, як і на подіумах Yves Saint Laurent чи Jean-Paul Gaultier. Ця гібридність відображає саму суть гарлемського коду – поєднання вишуканості й виклику, розкоші та експресії. Її сценічні образи стали прототипами для подальших поколінь дизайнерів і перформерів – від Beyoncé та Lady Gaga до Rihanna і Janelle Monáe – усіх, хто сприймає моду як інструмент художньої та соціальної самопрезентації, подібно до того, як це робили діячі Гарлемського Ренесансу.

Таким чином, трансформація образно-стилістичних кодів Гарлемського Ренесансу демонструє не лише збереження історичної тяглості, а й здатність моди адаптувати, переосмислювати та переказувати культурну спадщину мовою сучасності. Гарлемський Ренесанс із естетичного феномену перетворився на культурний архетип, який продовжує жити в образах, матеріалах і жестах нових поколінь дизайнерів, залишаючись символом свободи, творчої самореалізації та візуальної гідності. Гарлемські коди у сучасній моді є прикладом культурної циркуляції і візуального опору, у якій

межі між елітарним і масовим, між традицією і новаторством зникають. Вони доводять, що естетика, народжена з прагнення до свободи та самоповаги, може залишатися актуальною у будь-якому контексті. Гарлемський стиль – це не лише історичний спогад, а жива мова моди, у якій вулиця і подіум зливаються в єдиний простір культурної творчості, самовираження та гідності.

**Висновки до другого розділу**

Аналіз образно-стилістичних кодів Гарлемського ренесансу засвідчує, що цей культурний феномен сформував упізнавану систему візуальних маркерів, у якій поєднуються естетика африканської спадщини, модерністські формотворчі пошуки та урбаністична динаміка початку XX століття.

Показано, як характерні для епохи кольорові контрасти, геометризовані силуети, експресивність ліній та акцент на індивідуальній самопрезентації стали основою для подальшого розвитку афроамериканської моди та мистецтва.

Ретроспективний аналіз демонструє, що сучасний fashion-дизайн активно переосмислює ці коди, використовуючи їх як інструмент культурної пам’яті, ідентичності та соціальної рефлексії. У сучасних умовах образно-стилістичні мотиви Гарлемського ренесансу зазнають трансформації: вони поєднуються з глобальними трендами, технологічними інноваціями та новими медіа, зберігаючи водночас свою символічну виразність.

Доведено, спадщина гарлемського стилю продовжує функціонувати як динамічний ресурс творчого переосмислення та культурного діалогу, підтверджуючи його впливовість і актуальність у сучасному мистецькому та модному дискурсах.

# РОЗДІЛ 3.
# АВТОРСЬКА ПРОЄКТНА ПРОПОЗИЦІЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

## 3.1. Концепція авторського проєкту

Авторська проєктна розробка присвячена створенню колекції одягу, яка переосмислює образно-стилістичні коди Гарлемського Ренесансу у контексті дизайну одягу початку XXI століття. Концепція проєкту полягає у відтворенні естетики 1920-1930-х років через сучасні дизайнерські прийоми, з особливим акцентом на розкішні матеріали, витончені фактури та вишукані декоративні елементи. Основною ідеєю є поєднання історичного глему та джазового духу з актуальними тенденціями моди, що дозволить створити образи, які одночасно зберігають культурну спадщину і відповідають вимогам сучасності.

У процесі розробки планується використання високоякісних тканин, таких як шовк, парча, оксамит, атлас та інші матеріали з багатою текстурою і глибиною кольору. Шовк обирається за його природній блиск і легкість, що підкреслює плавність силуетів і елегантність образів. Парча, з її складними візерунками та блискучою поверхнею, слугуватиме матеріалом для акцентних елементів колекції, надаючи їй вишуканості та візуальної розкоші. Використання цих тканин також відповідає історичним референсам, адже вони були традиційно присутні в одязі аристократичних і творчих кіл епохи Гарлемського Ренесансу.

Особливу увагу буде приділено силуетам, які поєднуватимуть класичні обриси з сучасною геометрією форм. Запропоновані моделі матимуть багатошаровість, що відтворює дух театральності і динамічності, притаманних моді того часу. Важливим елементом стане декоративність – застосування вишивки, пайєток, бахроми та інших оздоблень, які підкреслюють святковість і виразність образів. Аксесуари та деталі, такі як

широкі пояси, капелюхи та ретро-окуляри, доповнять загальну концепцію, створюючи цілісний і гармонійний образ.

Реалізація проєкту передбачає створення реального одягу, який буде не лише демонструвати історичні мотиви, але й бути функціональним, комфортним та сучасним. Колекція орієнтована на свідомого споживача, який цінує індивідуальність, культурну спадщину та високоякісне виконання. Через поєднання історичних референсів та сучасних технік проект демонструватиме, як образно-стилістичні коди Гарлемського Ренесансу можуть бути адаптовані до сьогодення та знайти нове життя у дизайні одягу XXI століття.

Таким чином, авторська проєктна розробка не лише відтворює спадщину минулого, а й сприяє розвитку сучасної модної культури, пропонуючи свіжі ідеї, що базуються на багатому історичному досвіді і відповідають сучасним тенденціям.

### 3.2. Мудборд

Джерела натхнення для дослідження образно-стилістичних кодів Гарлемського Ренесансу в дизайні одягу початку XXI століття базуються на багатогранному поєднанні історичних, культурних, мистецьких та соціальних чинників, що визначали характер епохи. Насамперед, це сама епоха Гарлемського Ренесансу 1920–1930-х років – період інтелектуального і культурного піднесення афроамериканської спільноти в Нью-Йорку, який сформував унікальну естетику, що виявляється у всіх сферах творчості, включно з модою. Стиль того часу вирізнявся поєднанням джазового гламуру, театральності, етнічної самобутності та соціального активізму, що проявлялося у використанні яскравих кольорів, багатошарових композицій, декоративних деталей і виразних силуетів. Візуальні матеріали, збережені у фотографіях, кіно- та театральних постановках, стали цінним джерелом для відтворення форм, текстур і аксесуарів, які характеризували моду Гарлему(рис.1). Особливу увагу в цьому контексті привертають образи таких

видатних особистостей, як Джозефіна Бейкер, Ленгстон Г'юз та Дюк Елінгтон, які символізували стиль і дух епохи.

Сучасне афроамериканське мистецтво й культура виступають важливим містком між минулим і теперішнім, адже вони не лише зберігають спадщину Гарлемського Ренесансу, а й активно її переосмислюють, поєднуючи історичні мотиви з актуальними тенденціями. Творчість таких дизайнерів, як Кербі Жан-Раймон та Dapper Dan, а також музикантів і ікон стилю, наприклад A$AP Rocky, є яскравим втіленням цього процесу. Вони формують нові візуальні коди, які віддзеркалюють як глибоку історичну пам'ять, так і сучасний соціокультурний контекст.

Крім того, глобальні соціальні рухи, спрямовані на боротьбу за расову рівність, гендерні права та культурну самоідентифікацію, також суттєво впливають на модну індустрію. Мода сьогодні виступає не лише як засіб естетичного вираження, а й як платформа для соціального діалогу і позиціонування. У цьому світлі образи Гарлемського Ренесансу набувають додаткового символічного значення, що підсилює їхню актуальність у сучасних дизайнерських практиках.

Важливим чинником, що сприяє відтворенню та трансформації стилістичних рис Гарлемського Ренесансу, є також технічний розвиток текстильної індустрії. Сучасні матеріали і технології дозволяють створювати багатошарові, декоративні, фактурні композиції, які не лише віддзеркалюють естетику минулого, а й розширюють можливості її інтерпретації. Таким чином, джерела натхнення є комплексними і багатошаровими, поєднуючи історичний досвід, візуальні артефакти, сучасну культурну практику і соціальні тренди, що забезпечує глибокий і всебічний підхід до дослідження образно-стилістичних кодів Гарлемського Ренесансу в дизайні одягу початку XXI століття.

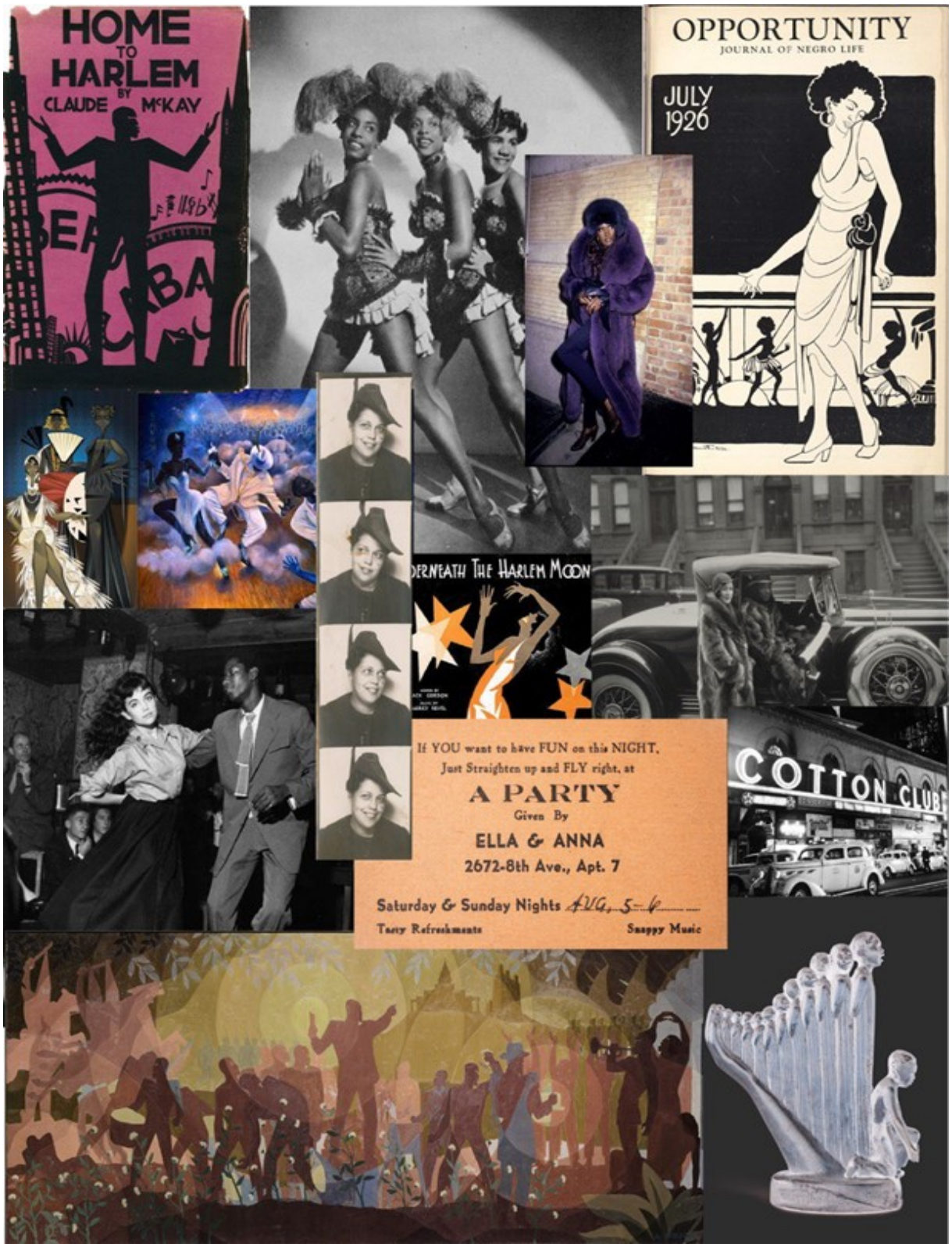



Рис. 3.1. Мудборд.

### 3.3. Художньо-графічна розробка моделей колекції

Колекція “Силуети Гарлемської ночі” складається з восьми моделей та демонструє експресивний, емоційно насичений підхід до жіночої моди, побудований на поєднанні графічності ліній, акцентних силуетів та театральної декоративності. Усі моделі витримані з відчутною ретро-ноткою 20–30-х років, але інтерпретовані через сучасну авторську стилістику.

Переважають видовжені, тендітні силуети з підкресленою вертикаллю. Фігури витончені та трохи карикатурно-пластичні, що надає образам елегантної театральності. Використано контрастні пропорції: об’ємні рукави-«лампи», пишні накидки та короткі міні поєднано з оголеними ногами та стрімкими лініями взуття.

Колекція тримає баланс між нейтральними та яскравими відтінками. Бежеві, сірі й чорні тони створюють базу, на тлі якої вибухають акценти фуксії, ультрамарину, смарагду та металевого золота. Такий контраст підсилює динаміку та графічність композицій.

Присутні елементи пір’я, об’ємні квіткові аплікації, акцентні пояси, накидки з широкими плечима та декоративні коміри. Ці деталі додають відчуття гламурності та подіумної розкоші.

Колекція поєднує естетику кабаре, ар-деко та сучасного кутюру. Кожен образ виглядає як персонаж із театральної постановки чи високої модної зйомки. Характерна риса – смілива, майже сценічна експресія, але водночас збережений витончений жіночний силует.

На базі вибраних джерел була проведена пошукова робота, створено фор-ескізи, технічні рисунки (рис. 3.2-3.9), художні ескізи (рис. 3.10.) і визначено модель для виконання практичної частини роботи.

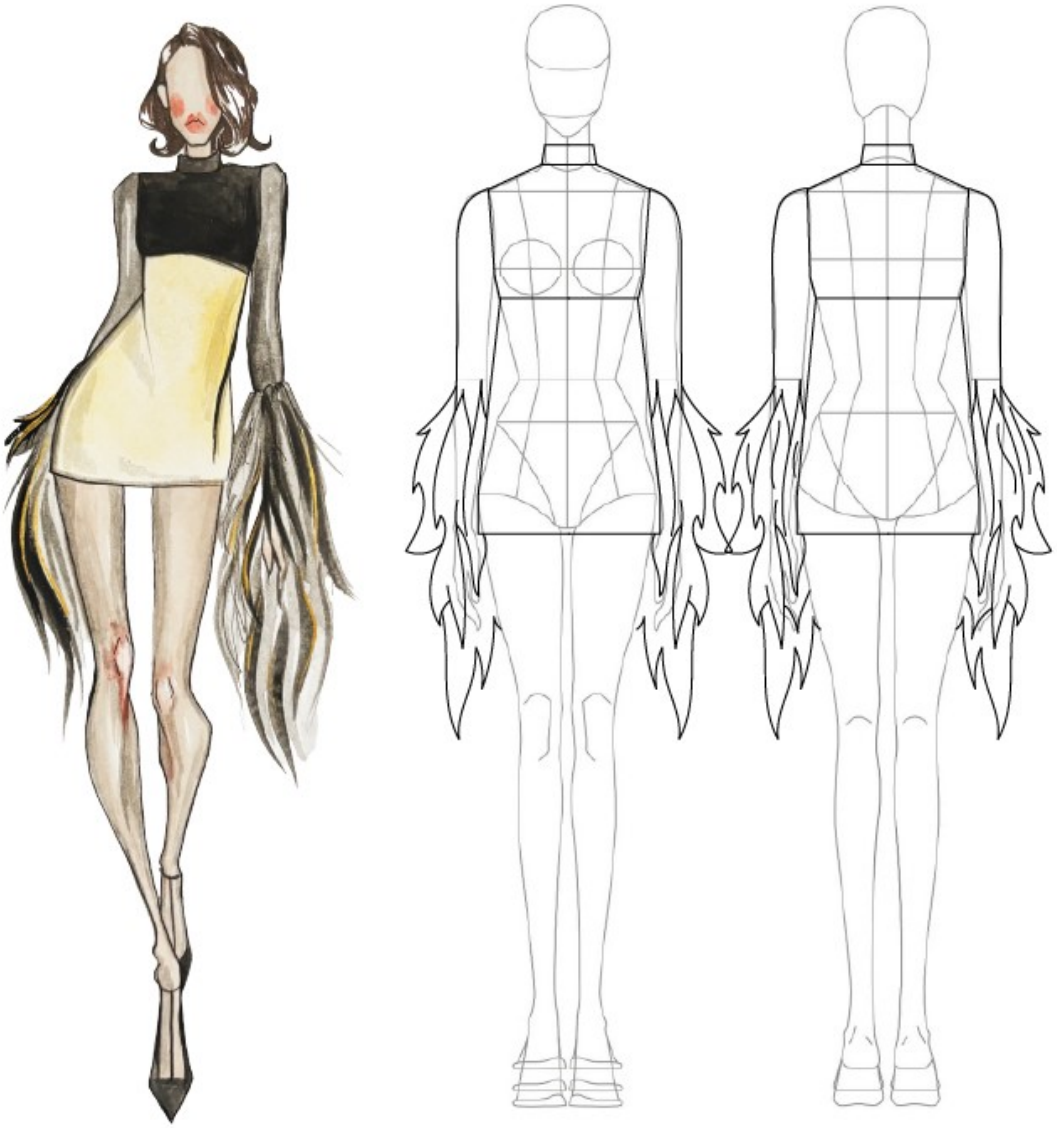


Рис. 3.2 Модель №1



Рис. 3.3 Модель №2



Рис. 3.4 Модель №3

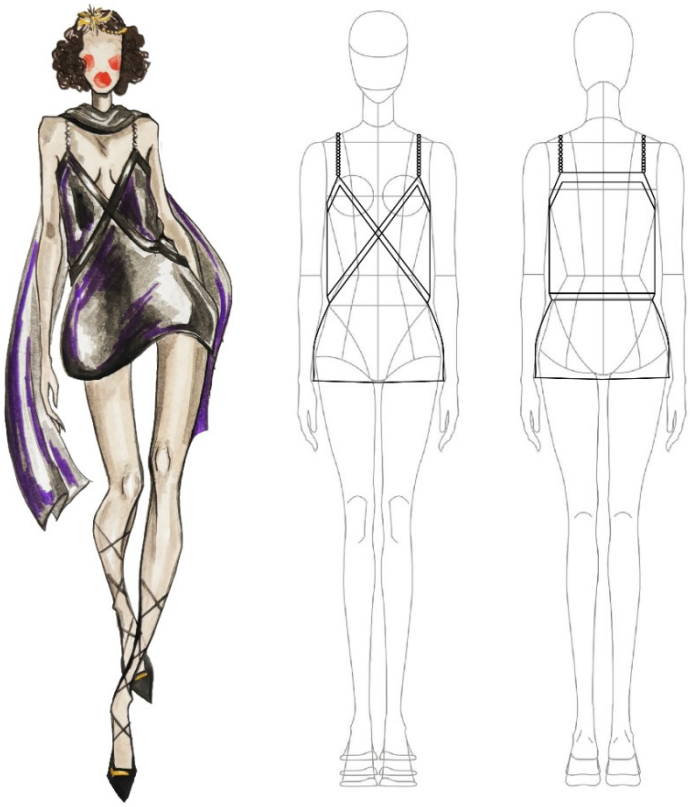


Рис. 3.5 Модель №4

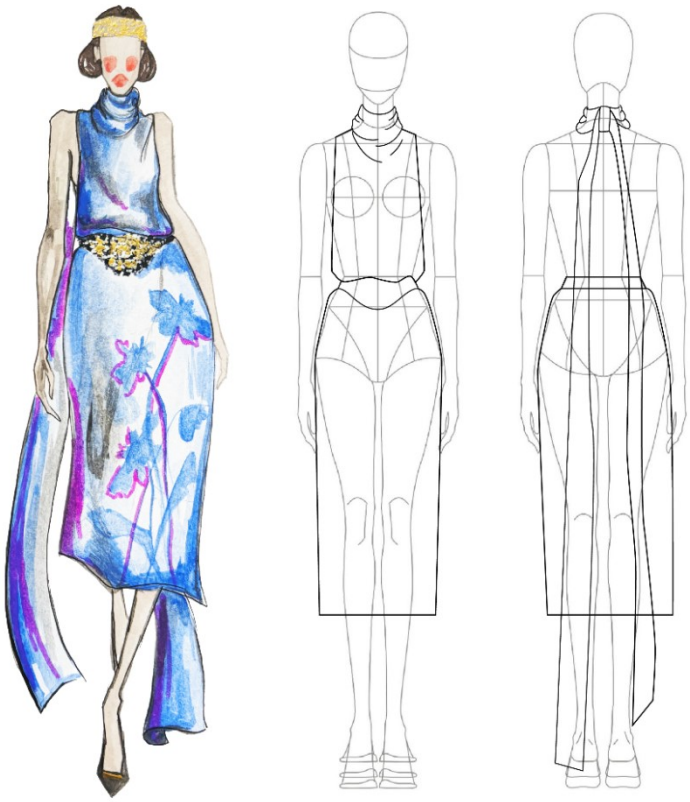


Рис. 3.6 Модель №5



Рис. 3.7 Модель №6

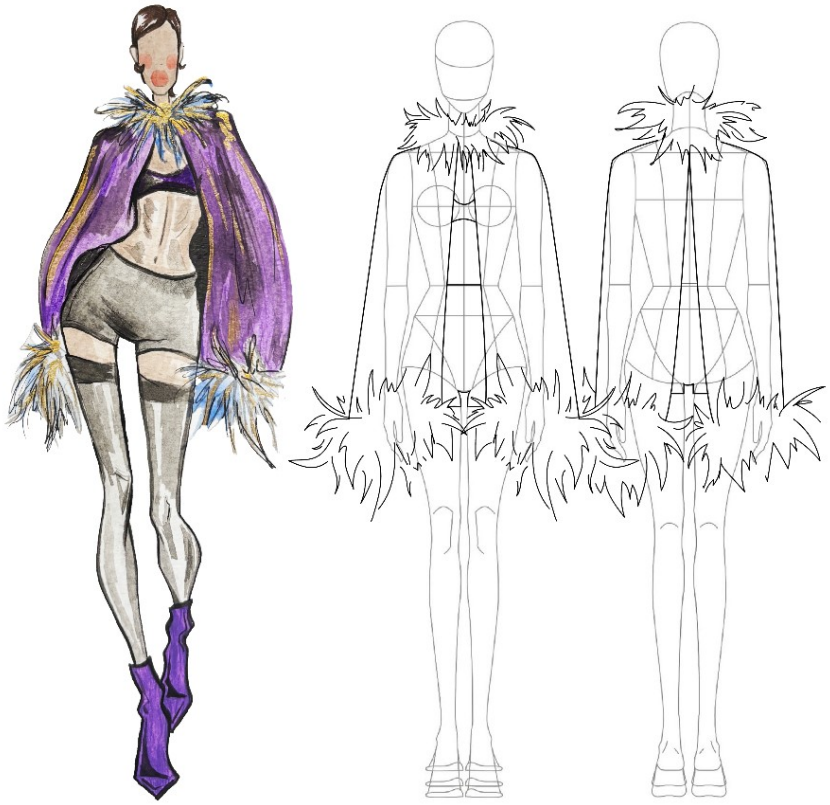


Рис. 3.8 Модель №7



Рис. 3.9 Модель №8



Рис. 3.10 Ряд художніх ескізів (фриз колекції)

### 3.4. Технічна документація та процес виготовлення експериментальної моделі

Для виготовлення в матеріалі обрано модель № 6, яка представлена у вигляді короткої приталеної сукні. Має шов по центру сукні, виточки по талії. Рукава мають вшитий обєм, який створений за допомогою фатину.

Використано натуральну костюмну тканину у смужку. Використання саме цього матеріалу обумовлене його звязком з естетикою костюмів чоловіків того часу.

Етапи роботи включають створення лекал, викроювання елементів, , зшивання їх між собою, встановлення фурнітури, виконання аксесуарів. Фото готового виробу надано на рис. 3.11., а зображення проєкту колекції – у додатку Г. рис. 4.1.



Рис. 3.11 Фото моделі №6 у матеріалі

**Висновок до третього розділу**

За результатами проведеної роботи виконання моделі костюма можна сказати, що розроблений виріб є оригінальним та поєднує культурно-історичний рух із сучасними модними тенденціями. Використання костюмної

тканини як основного елемента підкреслює стертя кордонів між чоловічим та жіночим вбранням, надає костюму змісту та розкриває сучасні погляди того часу. Такий підхід робить модель актуальною для індивідуального виробництва.

# ВИСНОВКИ

За аналізом різнорідних джерел встановлено наступне: Гарлемський Ренесанс, будучи культурним та мистецьким феноменом 1920–1930-х років, мав глибокий і багатогранний вплив на формування сучасного дизайну одягу. Виявлено, що його значення полягає не лише у відтворенні візуальних мотивів епохи джазу та ар-деко, але й у закладенні принципів, які нині визначають естетику streetwear і high fashion. Сучасні дизайнери звертаються до гарлемських кодів, усвідомлюючи, що стиль у Гарлемі був не просто декоративним, а функціональним інструментом соціальної самопрезентації, способом ствердження гідності, культурної автономії та протесту проти расових обмежень.

Показано, що у візуальній мові сучасного дизайну можна простежити прямі алюзії на гарлемські стилістичні елементи: геометричність, контрастність, використання яскравих кольорів і фактур, театральність силуетів, орнаментальні деталі, декоративні прикраси та сміливе поєднання матеріалів. Ці елементи відображають естетику джазових клубів та нічних салонів Гарлему, де одяг був символом успіху, розкоші і культурного авторитету, наприклад, сучасні колекції high fashion, зокрема Ralph Lauren з його колекцією “Jazz Age Glamour” (FW 2019).

Встановлено, значення гарлемських кодів проявляється у способі осмислення образу та перформативності одягу. Вони надихають сучасних дизайнерів на створення костюмів, які не лише одягають тіло, а й перетворюють його на активний елемент мистецтва та соціального висловлення. Образи Грейс Джонс, музикантів і художників, які вплинули на постмодерну естетику, демонструють, як поєднання архітектоніки силуету, драматичності поз і матеріальної виразності формують нові стандарти сценічної та повсякденної моди.

Доведено, що афроамериканська ідентичність у сучасній глобальній моді стала важливим фактором культурного самовираження та соціальної

репрезентації, що активно впливає як на вуличну, так і на високу моду. У XX столітті Гарлемський Ренесанс заклав фундамент для усвідомленої презентації «чорної культури» через одяг, аксесуари та сценічний образ, перетворивши моду на інструмент боротьби за видимість і культурну автономію. Сьогодні цей процес набув глобального масштабу: афроамериканські художники, музиканти, модні бренди та дизайнери не лише використовують естетичні коди джазової епохи, ар-деко та клубного гламура, але й формують нові сенси, пов’язані з расовою ідентичністю, історичною пам’яттю та культурною гордістю.

Виявлено, що одним із важливих аспектів впливу Гарлемського Ренесансу є актуалізація афроамериканської ідентичності та тяжіння до мультикультуралізму. Рух набув глобального резонансу завдяки популяризації культурного наслідку через музичні, кінематографічні та digital-платформи. Тренди початку XXI століття демонструють, що одяг перетворюється на носій культурної пам’яті та символ соціальної автономії, водночас інтегруючи історичні стилістичні коди в сучасні технології пошиття, тканини та цифрову візуалізацію. Завдяки цьому одним із головних напрямів майбутніх стилістичних запозичень є поєднання архітектонічних силуетів та театральності гарлемських образів із сучасними технологіями та функціональністю одягу. Це включає експерименти з формами та пропорціями, інтеграцію технологічних тканин, модульних конструкцій та інноваційних методів оздоблення. Подальше використання декоративності та яскравої палітри дозволяє створювати одяг, який є не лише естетичним, але й носієм культурного послання, формуючи нові сенси глобальної моди.

Таким чином, Гарлемський Ренесанс має ключове значення для сучасного дизайну одягу, оскільки він заклав принципи поєднання розкоші та протесту, театральності та функціональності, історичної пам’яті та сучасного інноваційного підходу. Його спадщина втілюється у високій моді та вуличному стилі, утворюючи спільну візуальну та концептуальну платформу, на якій дизайнери сьогодні експериментують із формою, матеріалом і

символікою. Гарлемські коди продовжують функціонувати як універсальний естетичний та соціальний ресурс, який дозволяє моді поєднувати історичну свідомість із культурною самобутністю і актуальною творчою виразністю.

У процесі виконання роботи було проведено комплексне дослідження образно-стилістичних кодів Гарлемського Ренесансу та їхнє переосмислення у дизайні одягу початку XXI століття. Аналіз історичного матеріалу засвідчив, що Гарлемський Ренесанс був не лише мистецьким і культурним явищем, а й потужною платформою для самовираження та репрезентації афроамериканської ідентичності. Його візуальні коди — джазовий гламур, театральність, багатошаровість, елегантність і декоративність — стали впізнаваними символами стилю, що має глибоке соціальне та естетичне підґрунтя.

У межах практичної частини проєкту було сформовано авторську концепцію колекції, яка ґрунтується на поєднанні історичної естетики з сучасними технологіями та матеріалами. Використання розкішних тканин — шовку, парчі, оксамиту — дозволило передати характерну текстурну глибину та гламурність епохи, водночас забезпечивши сучасну інтерпретацію образів. Пошукове сюжетне ескізування та побудова фризу колекції стали важливими етапами візуального формування загального наративу та концептуальної цілісності.

Реалізоване дослідження довело актуальність теми як у науково-теоретичному, так і в практичному аспектах. Гарлемський Ренесанс залишається вагомим джерелом натхнення для дизайнерів, відкриваючи простір для креативного переосмислення історії, візуального стилю та ідентичності у сучасній моді. Отримані результати можуть бути використані як основа для подальших досліджень, художніх і освітніх проєктів, а також для створення актуального авторського дизайну з глибоким культурним контекстом.

# СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арна Бонтемпс. *The Harlem Renaissance Remembered.* Нью-Йорк, 1972. 310 с.

2. Джордж Хатчінсон. Harlem Renaissance. URL: https://www.britannica.com/event/Harlem-Renaissance-American-literature-and-art (дата звернення: 17.09.2025)

3. Beyond Harlem: the domestic and transnational impact of the Harlem Renaissance. URL: https://retrospectjournal.com/2025/02/23/beyond-harlem-the-domestic-and-transnational-impact-of-the-harlem-renaissance/ (дата звернення: 17.09.2025)

4. Антон Де Ком. *We Slaves of Suriname*. Кембрідж, 2020. 200 с.

5. Лангстон Хаджес. *Балада про Т. Букера.* Нью-Йорк, 1941.

6. Клод Маккей. *Якщо ми повинні померти*. Нью-Йорк, 1934. 22 с.

7. Велика Міграція (1910-1970). The U.S. National Archives and Records Administration. URL: http://www.archives.gov/research/african-americans/migrations/great-migration.  (дата звернення: 20.09.2025)

8. The Harlem Renaissance and Transatlantic Modernism. The Metropolitan Museum of Art. URL: http://www.metmuseum.org/exhibitions/the-harlem-renaissance-and-transatlantic-modernism.  (дата звернення: 14.10.2025)

9. Давид Леверінг Льюїс. *Коли Гарлем був у Vogue*. Лондон, 1997. 448 с.

10. Мартін Бірн. *Harlem Renaissance: Art of Black America.* Нью-Йорк, 1994. 200 с.

11. Валері Стіль. *The Black Fashion Museum Collection. New York: The Museum at FIT*. Нью-Йорк, 2007. 254 с.

12. Діана Крейн. *Fashion and Its Social Agendas: Class, Gender, and Identity in Clothing.* Чікаго, 2001. 304 с.

13. Джоан Енвістль. *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory.* Нью-Йорк, 2023. 304 с.

14. Барбара Вінкен. *Fashion Zeitgeist: Trends and Cycles in the Fashion System*. Лондон, 2004. 160 с.

15. Патріція Волл. Shocked: *My Mother, Schiaparelli, and Me*. Нью-Йорк, 2014. 304 с.

16. Андре Леон Таллі. *The Chiffon Trenches*: A Memoir. Нью-Йорк, 2021. 308 с.

17. Тон Гудман (2018 р.) *Point of View: Four Decades of Defining Style.* Нью-Йорк, 2019. 352 с.

18. Тамара Гундорова. *Культурна пам'ять і постколоніальна оптика в сучасному гуманітарному знанні.* Київ, 2017. 255 с.

19. Visual History of the Harlem Renaissance. URL: https://www.nytimes.com/interactive/2024/arts/harlem-renaissance-100-anniversary (дата звернення: 14.10.2025)

20. Леїд Бореллі (2022 р.) Fashioning America: Grit to Glamour. URL: https://www.vogue.com/article/refashioning-america-grit-to-glamour-is-the-first-fashion-exhibition-to-be-presented-by-crystal-bridges (дата звернення: 18.10.2025)

21. Андре Віллер (2022 р.) Jeremy O. Harris's Guide to New York. URL: https://www.vogue.com/article/jeremy-o-harris-guide-to-new-york-vogue-world (дата звернення: 18.10.2025)

22. Ніколь Фелпс (2022 р.) Alessandro Michele Is Exiting Gucci After an Extraordinary Seven-Year Run. URL: https://www.vogue.com/article/gucci-announces-alessandro-michele-exit (дата звернення: 18.10.2025)

23. Ліла Рамзі (2024 р.) A 1940s Fashion History Lesson: Wartime Utility Suits, the New Look, and More Trends of the Decade. URL: https://www.vogue.com/article/1940s-fashion-history-lesson (дата звернення: 11.11.2025)

24. Крістен Бейтман (2023 р.) Dapper Dan's Newest Gap Collaboration Is Here — And It's His Biggest One Yet. URL:

https://www.vogue.com/article/dapper-dan-gap-collection (дата звернення:11.11.2025)

25. Ліла Рамзі (2024 р.) A 1920s Fashion History Lesson: Flappers, the Bob, and More Trends That Made the Roaring Twenties Roar. URL: https://www.vogue.com/article/1920s-fashion-history-lesson (дата звернення: 11.11.2025)

26. Аманда Гарлеч (2025 р.) Amanda Harlech on a Lifetime of Living In — and Working With — Vintage Fashion. URL: https://www.vogue.com/article/amanda-harlech-on-a-life-in-vintage (дата звернення:15.11.2025)

27. Леїд Бореллі (2025 р.) A First Look at the “Superfine: Tailoring Black Style” Exhibition at The Met. URL: https://www.vogue.com/article/body-politic-a-first-look-at-the-superfine-tailoring-black-style-exhibition-at-the-met (дата звернення:15.11.2025)

28. Ден Моббс (2023 р.) How The Harlem Renaissance Transformed Art and Society. URL: https://www.invaluable.com/blog/how-the-harlem-renaissance-transformed-art-and-society/?srsltid=AfmBOop6h864UVxyrM1L9lmmd3UPW_pwLL_G_xta-1Ba3voGrbzl0ZbI (дата звернення: 16.11.2025)

29. Крістен Оссборн-Бортуча (2024 р.) How The Harlem Renaissance Transformed Art and Society. URL: https://www.thecollector.com/harlem-renaissance-social-cultural-impact/ (дата звернення: 16.11.2025)

30. Іді Крістіан (2025 р.) Beyond Harlem: The Domestic and Transnational Impact of the Harlem Renaissance. URL: https://retrospectjournal.com/2025/02/23/beyond-harlem-the-domestic-and-transnational-impact-of-the-harlem-renaissance/ (дата звернення: 16.11.2025)

31. The Harlem Renaissance: Origins, Influences, and Currents. Інтернет джерело: https://artsandculture.google.com/story/the-harlem-renaissance-origins-influences-and-currents-the-wolfsonian-florida-international-university/gQVR-7Ju5zqMKg?hl=en (дата звернення: 18.11.2025)

32. All About Harlem Renaissance Fashion. URL: https://fashion-era.com/fashion-history/harlem-renaissance-fashion#google_vignette (дата звернення: 18.11.2025)

33. Jean-Paul Gaultier осінь/зима 1997 року. URL: https://fashionista.com/2019/09/ralph-lauren-fall-2019-collection#&gid=ci02507a8d20002479&pid=ralph-lauren-fall-2019-collection-31 (дата звернення:22.11.2025)

34. Louis Vuitton осінь/зима 2022 року. URL: https://www.tag-walk.com/en/collection/man/louis-vuitton/fall-winter-2022?city=paris (дата звернення: 22.11.2025)

35. Золотий вік Голлівуду: колекція Ralph Lauren осінь-зима 2019/2020. Інтернет джерело: https://vogue.ua/article/fashion/brend/zolotoy-vek-gollivuda-kollekciya-ralph-lauren-osen-zima-2019-2020-37799.html (дата звернення: 22.11.2025)

# ДОДАТКИ

## Додаток А. Історичнні елементи впливу на Гарлемський ренессанс




Рис. 1.1 Рух «New Negro» на початку XX століття



Рис. 1.2 Джозефін Бейкер



Рис. 1.3 Civic club 243 East 34th St Манхеттен



Рис. 1.4 Варрік Фуллер Ethiopia Awakening (1914 р.)

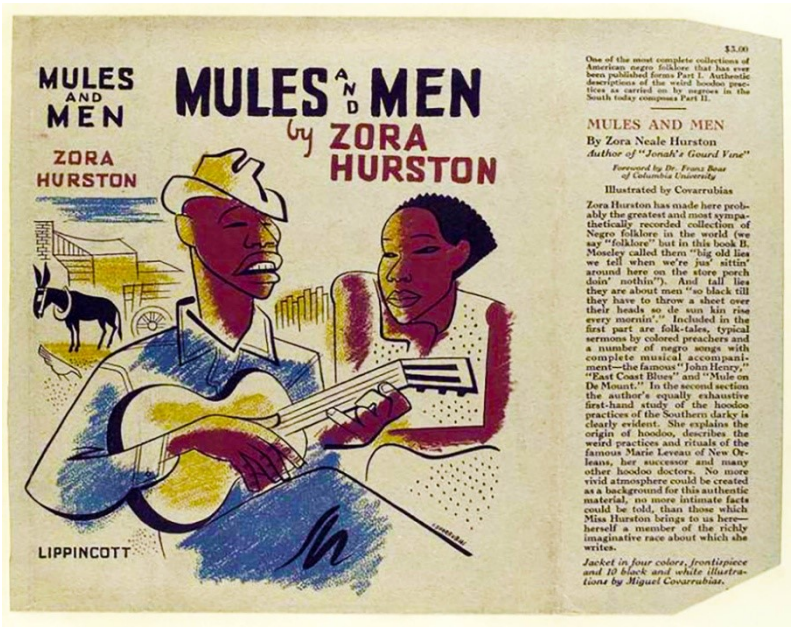



Рис. 1.5. Обкладинка Зора Ніл Герстон Mules and Men (1935 р.)

## Додаток Б. Фотофіксація сучасних та історичних елементів стилю Гарлемської культури



Рис. 2.1 Модний показ в Гарлемі 1950 р.



Рис. 2.2 Кравецька майстерня у Гарлемі



Рис. 2.3 Біллі Голідей



Рис. 2.3 Ленгстон Г’юз



Рис. 3.4 A$AP Rocky, Beyoncé, Rihanna



Рис. 3.5 Стиль Грейс Джонс

**Додаток В. Аналіз робіт-аналогів**



Рис. 3.1 Jean-Paul Gaultier осінь/зима 1997 року



Рис. 3.2 Louis Vuitton осінь/зима 2022 “Louis Dreamhouse”



Рис. 3.3 Ralph Lauren осінь-зима 2019/2020

# Додаток Г. Проєкт




Рис. 4.1 Експозиційна частина проєкту

# Звіт подібності

## Метадані

Назва організації
**Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts**
Заголовок
**КДІМ_ШПОРХУН Владислава_кваліф_робота_магістра_2025**
Автор Науковий керівник / Експерт
**В. ШпорхунО.М. Лагода**
підрозділ
**KSADA**

## Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

2.46% 2.46% КП 1

1.18% 1.18% КП 2

2.68% 2.68% КЦ

**25**
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

**11475**
Кількість слів

**88605**
Кількість символів

## Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

| | | |
|---|---|---|
| Заміна букв | | 1 |
| Інтервали | A→ | 0 |
| Мікропробіли | · | 6 |
| Білі знаки | | 0 |
| Парафрази (SmartMarks) | a | 12 |

## Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз — Колір тексту

| ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР | НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ) | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---|---|---|
| 1 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 44 0.38 % |
| 2 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 34 0.30 % |

| | | |
|---|---|---|
| 3 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 29 0.25 % |
| 4 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 28 0.24 % |
| 5 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 21 0.18 % |
| 6 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 18 0.16 % |
| 7 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 17 0.15 % |
| 8 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 14 0.12 % |
| 9 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 12 0.10 % |
| 10 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 12 0.10 % |

## з бази даних RefBooks (0.00 %)

| ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР | ЗАГОЛОВОК | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---|---|---|

## з домашньої бази даних (2.37 %)

| ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР | ЗАГОЛОВОК | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---|---|---|
| 1 | Магістерська.Локтіонова_2024<br>[redacted] 12/11/2024<br>**Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)** | **262 (15) 2.28 %** |
| 2 | Шелест_Олеся_перевірка_на_плагіат.docx<br>[redacted] 12/12/2022<br>Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA) | 10 (1) 0.09 % |

## з програми обміну базами даних (0.09 %)

| ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР | ЗАГОЛОВОК | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---|---|---|
| 3 | Технології електронних мультимедійних видань (2024-2025 н.р.)<br>[redacted] 5/23/2025<br>Ukrainian national aviation university (ФМВ Кафедра комп'ютерних мультимедійних технологій) | 10 (1) 0.09 % |

## з Інтернету (0.00 %)

| ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР | ДЖЕРЕЛО URL | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---|---|---|

## Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

| ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР | ЗМІСТ | КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---|---|---|